

Ворисони Сино

Баши одам азои яқдираранд,
Ки дар офариниши зи як гавҳаранд.

НАШРИЯ-АЗ-МОҲИ-СЕНТЯБРИ
СОЛИ 1958
ЧОП-МШАВАД

Нишонаи электронӣ: vsino@tajmedun.tj Сомона: www.tajmedun.tj

№ 7-8 (2093-2094) 24 АПРЕЛИ СОЛИ 2020

НАШРИЯИ ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ТИББИИ ТОҶИКИСТОН БА НОМИ АБЎАЛИ ИБНИ СИНО

Конфронси солонаи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни донишгоҳ

24 апрел Конфронси XV-уми солонаи илмӣ-амалии олимони ҷавон ва донишҷӯёни ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино дар мавзӯи «Проблемаҳои муосир ва пешомадноки рушди инноватсионии илм» ба кори худ оғоз менамояд, ки он ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ (2019-21) бахшида мешавад».

Дурӯд, ба меҳмонон ва иштирокчиёни конфронс!

ВОХҶҮРӢ БО ХАТМКУНАНДАГОНИ ФАЪОЛ

3 апрел ректори донишгоҳ профессор Гулзода М.Қ. бо хатмкунандагони факултетҳои тиббӣ, педиатрӣ, стоматологӣ ва ниғаждорӣ тандурустии ҷамъиятӣ, ки дар давоми таҳсил танҳо бо баҳои хубу аъло таҳсил намудаанд, ахлоқи намунавӣ дошта, дар қорҳои ҷамъиятии донишгоҳ иштироки фаъол доштанд ва номзадон барои гирифтани «Дипломи аъло» мебошанд, мулоқот доир намуд.

Дар рафти мулоқот ректори донишгоҳ иброз намуд, ки соли ҷорӣ барои гирифтани «Дипломи аъло» аз факултаи тиббӣ 61 нафар, аз факултети педиатрӣ 1 нафар, аз факултети стоматологӣ 4 нафар ва аз факултети ниғаждорӣ тандурустии ҷамъиятӣ 1 нафар, дар маҷмӯъ аз до-

нишгоҳ 67 нафар хатмкунандагон ариза пешниҳод намудаанд. Боиси тазаккур аст, ки аз шумори номзадҳо ба гирифтани «Дипломи аъло»- 9 нафарашон бо Қвотаи Президентӣ таҳсил намудаанд.

Ҳамчунин, қайд карда шуд, ки ба 28 нафар хатмкунандагоне, ки ҳолҳои нисбатан камтар аст, дар асоси Низомномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои такроран супоридагони имтиҳонҳо аз 1 то 3 фан иҷозат дода мешавад, барои такроран супоридани имтиҳон танҳо як маротиба рухсат дода шуд. Агар солҳои пешин имтиҳонҳо дар кафедраҳои фанни интихобӣ доир мегардид, соли ҷорӣ имтиҳонҳои такрорӣ дар Маркази ягонаи тестӣ шаффофона ва

одилона дар зерин назорати бевоситаи ректори донишгоҳ ба таври хаттӣ тестӣ доир мегарданд.

Тибқи анъана ба хатмкунандагони «Дипломи аъло» барои фаъолияти минбаъда ва тақмили таҳассусу рушди илм, дар кафедраҳои назариявии тиббии донишгоҳ таҳсилу фаъолият пешниҳод карда мешавад.

Дар рафти вохӯрӣ ректори донишгоҳ ба ҳар як хатмкунанда дар алоҳидагӣ оид ба масъалаҳои ҷойдошта дар рафти таҳсил, нақшаҳои минбаъдаи онҳо сӯҳбат намуд.

Дар хотима, ректори донишгоҳ ба хатмкунандагон барои бомуваффақият супоридани имтиҳонҳои давлатии хатм аз номи раёсати донишгоҳ муваффақият орзу намуд.

Чаласаи раёсати донишгоҳ

Дар чаласаи навбатии раёсати донишгоҳ, ки рӯзи 15 апрели соли ҷорӣ баргузор гашт, нахуст ректори муассиса, профессор Гулзода М.Қ. президенти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, профессор кафедраи химияи фармасевтӣ ва захриносии, д.и.б. ва д.и.ф. Ғулмоқодир Бобизодаро ба муносибати 60-солагии ва дотсенти кафедраи анатомияи одам Қаҳрамон Эргашевро ба муносибати 75-солагии зодрузашон аз номи раёсати донишгоҳ табрику таҳният гуфта, ба онҳо Ифтихорнома ва тухфаи хотиравии раёсати донишгоҳро супорид.

Сипас, аъзои чаласа ҳисоботи мудирӣ кафедраи бемориҳои кӯдакони № 2, д.и.т., профессор К.И.Исмоилов оид ба қорҳои таълимӣ илмӣ ва тарбиявӣ аз давраи интихоб шуданиш ба вазифа ва ҳисоботи директори Маркази таълимӣ илмӣ ва истеҳсолии «Фармасия» Г.О.Раҷабовро оид ба фаъолияти марказ дар давоми соли 2019 пунданд. Дар чаласа оид ба тайёрии шӯбаи таълим, деканатҳо ва кафедраҳо ба имтиҳоноти хатми давлатӣ муовини ректор оид ба таълим, профессор С.Т.Ибодзода ахбор пешниҳод намуд.

Чаласаи раёсат инчунин, як қатор масъалаҳои дигари муҳими илмиву таълимӣ ва хоҷагии донишгоҳро баррасӣ намуда, аз рӯи онҳо қарорҳои дахлдор қабул намуд.

Чаласаи раёсатро ректори донишгоҳ, д.и.т., профессор Гулзода М.Қ. ҷамъбаст намуда, барои дар муҳлатҳои кӯтоҳтарин ислоҳ намудани камбудии мавҷуда ба шахсонӣ масъул супоришҳои мушаххас дод.

«Ворисони Сино»

ДДТТ бо дипломи Академияи миллии илмҳо сарфароз гардонида шуд

Бахшида ба «Рӯзи илм» дар Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон 14 апрели соли ҷорӣ маҷлиси тантанавӣ ва конференсияи илмӣ «Саҳми бонувон дар рушди илм» баргузор гардид.

Нахуст президенти Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, академик Фарҳод Раҳимӣ бо сухани табрикоӣ баромад намуда, олимони мамлакатро бо иди касбияшон табрику таҳният гуфт.

Аз Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино дар ин ҳамоиш н.и.т., дотсент Гулнора Ҳоҷиева ва як гурӯҳ олимаҳои ҷавони донишгоҳ бо маърузаҳои илмӣ баромад намуданд. ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино барои иштироки фаълони донишҷӯёни донишгоҳ дар олимпиада барои дарёфти «Ҷоми Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» сазовори дипло-

ми дараҷаи 3 доништа шуд, ки он дар вазъияти тантанавӣ ба муовини ректори донишгоҳ оид ба таълим профессор С.Т.Ибодзода супорида шуд. Инчунин, раиси шӯрои занони ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино Г.Б.Ҳоҷиева барои иштироки фаълони донишҷӯёни конференсияи илмӣ «Саҳми бонувон дар рушди илм» ва ба муносибати рӯзи касбии олимони бо Ифтихорномаи Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон сарфароз гардонида шуд.

Шӯрои бонувон

Мизоҷон аз натиҷаҳои ҳуҷайрадармонӣ қаноатмандӣ мекунад

Таъсиси Озмоишгоҳи кишти селулаҳои бунёди (ОКСБ) яке аз дастовардҳои беҳтарини ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино дар давоми солҳои охир маҳсуб ёфта, имрӯз он як ҷузъи асосии муштакили сохториву илмию - тадқиқоти донишгоҳ ва ҳамзамон танзимгару ҳамоҳангсози раванди маъсалаҳои илмӣ-тадқиқотӣ, ҳуҷайрадармонӣ ба ҳисоб меравад. Мақсади асосии кормандону мутахассисони озмоишгоҳ, ин бунёди маркази илмию методӣ ва клиникаю – експерименталии умумидонишгоҳӣ ба-

рои гузаронидани маҷмӯи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ, таҷрибавӣ, таълимӣ оид ба ҳалли проблемаҳои тиббию биологӣ ва кӯмак расонидан ба корҳои илмӣ-тадқиқотию унвонҷӯени ҷавон мебошад.

ОКСБ барои тайёр намудани мутахассисони соҳаи “ҳуҷайрадармонӣ” дар гирифтани маълумоти умумӣ шароит фароҳам меорад ва барои донишҷӯени ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино ва муҳассилини дигар донишгоҳҳо дар асоси шартнома бо ДДТТ ба

номи Абӯалӣ ибни Сино, курсҳои омӯзиши асосҳои ҳуҷайрадармониро ташкил менамояд.

Самтҳои асосии фаъолияти ОКСБ-ро гузаронидани амалиётҳои ҳуҷайрадармонии експериментали дар ҳайвонҳои озмоишӣ бо иштироки омӯзгорон, олимон, унвонҷӯён, аспирантҳо, магистрҳо ва донишҷӯён, гузаронидани амалиёти ҳуҷайрадармонӣ дар беморон, гузаронидани корҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар самти иммунология, гузаронидани корҳои илмӣ-тадқиқотӣ бо ҳуҷайраҳои гуногун дар шароити озмоишгоҳӣ (in vitro), таҳия ва ҷопи мақолаҳо ва рисолаҳои илмӣ дар асоси тадқиқотҳои гузаронидашуда ташкил медиҳад.

ОКСБ дар баҳши корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ҳамкориҳо барои рушди минбаъдаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ бо кафедраи осебшиносӣ ва ортопедӣ, ОМИТ, Маркази ташхисию таъбаоти донишгоҳ, МТК «Стоматология», кафедраи фтизиопульмонология, кафедраи ҷарроҳии асаб ва садамаҳои омехта хеле хуб ба роҳ мондааст.

Дар баҳши ҳуҷайрадармонӣ дар якҷоягӣ бо кафедраи осебшиносӣ ва ортопедии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино ва Маркази ташхисию таъбаоти донишгоҳ ҳамагӣ ба 59 бемор, ки аз он 54 бемор бо ташхиси остеоартроз, 1 бемор бо ташхиси диабети қанд ва 1 бемор бо ташхиси склерозии сершумор (расея-

ный склероз), 2 бемор бо шикасти сутунмуҳра, 1 бемор бо артрити ревматоидӣ буд, ҳуҷайрадармонӣ гузаронида шуд. Мағзи сурхи устухони беморон ба ОКСБ оварда шуд, ки тавассути беҳискунии таҷвоии устухони қафаси сина гирифта шуда, дар озмоишгоҳ мавод тариқи раванди протоколи стандартии ҳуҷайраҷудокунӣ тавассути фраксиякунӣ дар градиенти фикол, омода мешуд. Баъди ҷудо намудан, ҳуҷайраҳои моноклеарӣ шумурда шуда, маводи ҳуҷайравӣ дар дохили ях ба беморхона равон карда мешуд. Инчунин, ба 64 бемор бо

ташхиси артрози буғумҳои плазмолифтинг гузаронида шуд. Аксари бемороне, ки давоми 3 соли охир ҳуҷайрадармониро қабул кардаанд, то ҳол зери назорати мо қарор доранд. Самараноркии ҳуҷайрадармонӣ махсусан, дар беморони артрози буғумҳои косу рон, зону, оринҷ, буғуми бучулак нисбат ба дигар бемориҳо тезтар ба мушоҳида расид. Мизоҷони ин навъи бемориҳо 3-4 маротиба ҳуҷайрадармониро қабул намуданд ва аллақай дар муолиҷаҳои аввал аз таъсири мусбӣ ин навъи таъбаот изҳори қаноатмандӣ намуданд. Махсусан, ҳуҷайрадар-

монӣ дар беморони шикасти сутунмуҳра бо қисман қандашавии ҳароммағз равшан мушоҳида гардид. Масалан, бемор Х.М. (с.т. 1989), ки бар асари садамаи автомобилӣ осеби саҳти сутунмуҳра гирифта, қобилияти ҳаракат қарданро аз даст дода буд, баъди 3 маротиба гузаштани ҳуҷайрадармонӣ хушбахтона, акнун бо ёрии асобағал метавонад, муштакилона роҳ гардад ва умед аст, ки бо гузашти вақт саломатии ӯ боз ҳам беҳтар мешавад. Аз ҳама муҳимаш имрӯз дили бемори мазкур ба зиндагӣ гарм гаштааст ва ӯ ба оянда бо умеди нек менигарад.

Алҳол таҳти назорати мутахассисони ОКСБ 59 нафар мизоҷон қарор доранд ва мо боварӣ дорем, ки ба туфайли дар дигар навъҳои бемориҳо ҷорӣ намудани усулҳои муолиҷа бо селулаҳои бунёди дар ояндаи наздик теъдоди мизоҷон боз ҳам бештар мегардад.

И.А.Юнусов,
директори ОКСБ, д.и.т.,
профессор

Чорабиниҳои илмӣ-тарбиявӣ

8 апрели соли 2020 дар кафедраи бемориҳои кӯдакони №1 чорабиниҳои илмӣ-тарбиявӣ дар мавзӯи “Пандемияи коронавируси COVID 19 ва пешгирии он” гузаронида шуд. Дар аввали чорабиниҳои мудирӣ кафедра н.и.т., дотсент Мамадҷонова Г.С маълумот доданд, ки коронавирусо вирусҳои суперкапсид мебошанд. Ҳамаи ин вирусҳо сирояти баланд доранд ва ба масуният муқовимат мекунад, аммо

аз ҷониби дигар, вирусҳо дар капсиди муқаррарӣ, қобилияти нисбатан пасти берун аз мизбон ва осебпазирии дезинфексиониро доранд. Воситаҳои муҳофизати одамон нисбат ба ҳама намудҳо ва мутатсияҳои коронавирусо универсалӣ мебошанд, аммо ҳассосият ба антисепсияҳо ва ҳарорат байни коронавирусоҳои гуногун каме фарқ мекунад.

Сипас донишҷӯени

курси 6 факултети тиббӣ, гурӯҳи 57 Худойбердива Зайнура оиди пешгирии коронавирус бо презентасия баромад карда қайд намуд, ки аломатҳои асосии гирифтӣ ба ин беморӣ - ҳарорати баланди бадан, сулфаи хушк, нафастангӣ, миалгия мебошад. Як қатор беморон метавонанд дар ҳақиқат гуногун, дарди бинӣ, фарингит ё дарунравиро аз сар гузаронанд. Одатан, ин аломатҳо тадриҷан

инкишоф меёбанд ва нарм мебошанд. Баъзе шахсони сироятёфта ягон аломати беморирори эҳсос намекунад. Дар аксарияти одамон (тақрибан 80%), беморӣ ба барқароршавӣ хотима меёбад ва ягон чораҳои мушаххаси таъбаот талаб карда намешавад. Тақрибан дар ҳар шаш ҳолати COVID-19 аломатҳои шадид бо инкишофи ноқомии нафас ба вучуд меоянд. Дар одамони калонсол, инчунин одамоне

ки бемориҳои соматикӣ, ба монанди гипертония, бемориҳои қалб ё диабет доранд, эҳтимолияти ҷараёни вазнинии ин беморӣ зиёдтар аст.

Дар охир ба донишҷӯён оиди ин мавзӯ саволҳо дода доираи ҷаҳонбинии онҳо оид ба маъсалаи мазкур санҷида шуд.

М.Н.Ҳотамова,
мутасаддӣ оиди корҳои
тарбиявӣ кафедра

ЧОРАҲОИ ФАҲМОНДАДИҲӢ ОИД БА ПЕШГИРИИ ВИРУСИ COVID-19 ДАР БАЙНИ ДОНИШЧӢЁН

30-юми марти соли 2020 муовинони декани факултети тиббӣ дар курси 5 Зокиров Р.А. ва Аҳмедов Ф.С. аз кафедраҳои онкология ва ташхиси шуӣ, бемориҳои сироятӣ, ҷарроҳии асаб ва садамаи омехта дидан намуданд. Дар кафедраҳои номбарда давомоти донишчӯён, раванди таълим ва тарзи либоспӯшии донишчӯён санҷида шуд. Аз рӯи нақша-чорабиниҳои тасдиқгардида донишчӯён оиди пешгирии пайдошавӣ ва паҳншавии вируси COVID-19 (гарчанде дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳолати сироятбӣ ба қайд гирифта нашудааст) маълумотнок гардониданд шуданд.

Дар кафедраи онкология ва ташхиси шуӣ оид ба риояи қоидаҳои дохилдонишгоҳӣ бо устодону донишчӯён сӯҳбат гузаронида шуд.

Дар кафедраи ҷарроҳии асаб ва садамаи омехта низ давомоти до-

нишчӯён санҷида шуд. Ҳамаи донишчӯён бо сарулибоси тиббӣ дар кафедра қарор дошта, бо навбат дар ҷарроҳиҳо аз рӯи мавзӯи дарсишон иштирок менамуданд.

Дар гурӯҳҳои 6-10-и курси 5 дар кафедраи бемориҳои сироятӣ (кафедра муваққатан дар кафедраи гистология ҷойгир карда шудааст) давомоти донишчӯён хуб буда, дар ҳузур муовинони декан профессори кафедра Ҳусайнов О.Ҳ. этиология, патогенез, роҳҳои пешгирии пайдошавӣ ва паҳншавии вируси COVID-19-ро дар намуди лексия ба ҳозирин фаҳмониданд. Қайд карда шуд, ки донишчӯёни курсҳои 5 ва 6-и Донишгоҳи тиббӣ бояд аввал худ оиди ин вирус ва роҳҳои паҳншавию аломатҳои беморӣ маълумоти саҳеҳу дақиқ дошта бошанд, баъдан худро ҳимоя карда битавонанд ва дар ҳолати эҳтимоли пайдошавии ин вирус дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

дар қатори дигар кормандони соҳаи тандурусти кишвар барои пешгирии паҳншавии он (маълумотнок гардонидани аҳоли) дар ҳолати омодабош қарор дошта бошанд.

Инчунин дар ҳамин сана муовинони декан Зокиров Р.А. ва Аҳмедов Ф.С. бо донишчӯёни курси 5 гурӯҳҳои 6-16 дар толори №2-и донишгоҳ сӯҳбат – вохӯри ташкил намуда, мушкилиҳои ҷойдоштаи потнокхоро баррасӣ намуданд. Ҳамзамон фикру ақида ва донишу малакаи донишчӯён оиди роҳҳои сироятбӣ, нишонаҳои беморӣ ва роҳҳои пешгирии пайдошавӣ ва паҳншавии вируси COVID-19 шунда шуд. Маълум гашт, ки донишчӯён то ҳадде аз ин беморӣ хабардор буда, барои маълумотнок намудани аҳоли омода мебошанд.

**Декани факултети
тиббӣ, д.и.т.
Ҳоҷаева Н.М.**

Корҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар кафедраи фармакология

Дар маҳфили илмии донишчӯёни (МИД) кафедраи фармакология 21 нафар донишчӯён аз факултетҳои гуногун аъзо мебошанд. Дар давоми сол аз рӯи нақшаи тасдиқшуда якҷанд маҳфил баргузор гардид, ки дар он донишчӯён маърузаҳои ҷолиби худро баррасӣ карданд ва бехтарини онҳо барои ҷоп ва иштирок дар конференсияи солони олимони ҷавон ва донишчӯёни донишгоҳ пешниҳод гардиданд.

Мавзӯи илмии кафедраи фармакология «Кор карда баровардани доруҳои растанигии Тоҷикистон, ки хосияти зидди-

диабетӣ ва антиоксидантӣ доранд» буда, роҳбари илмӣ д.и.т., профессор Ишонкулова Б.А. мебошад.

Дар ОМИТ – и донишгоҳ аз рӯи нақша як қатор корҳои таҷрибавӣ гузаронида шуданд. Баъзе таҷрибаҳои донишчӯён аъзои маҳфил таҳти роҳбарии устодони кафедра дар ҳайвонҳои лабораторӣ иҷро карданд. Қайд кардан лозим аст, ки ҳамаи ин таҷрибаҳо бо риояи талаботҳои комитети этика, яъне «Қоидаҳои гузаронидани корҳои таҷрибавӣ бо ҳайвонҳои эксперименталӣ» иҷро шудаанд.

Миниконфронс оид ба ВНМО

Дар кафедраи бемориҳои сироятӣ кӯдакони пойгоҳи БСКБШК санаи 8 апрел миниконфронс дар мавзӯи: «ВНМО/БПНМ» гузаронида шуд.

Дар чорабинӣ мудир кафедра дотсент н.и.т Саидмуродова Г.М., профессори фаҳрии кафедра Раҳматов Н.А, ассистентони кафедра Исоева М.Ф, Ҷабборова Ю.Ю, Умарова Г.А, ординатори клинникии соли якуми хониши кафедра Абдурахимов Д.Р. ва донишчӯёни курсҳои 5 факултети тиббӣ (гурӯҳҳои 39,40,41,42), донишчӯёни курси 6, факултети педиатрӣ (гурӯҳи 3) иштирок намуданд.

Дар аввал донишчӯи курси 5 факултети тиббӣ, гурӯҳи №40 Машарипов Х. оиди ин мавзӯ бо намуди презентатсия баромад кард. Қисми дуюм вобаста ба мавзӯ ба таври саволу ҷавоб сурат гирифт. Дар охири миниконфронс мутасаддӣ оид ба таълим Комилов И.А. дар ин мавзӯ баромад намуда, қайд кард, ки донишчӯёни донишгоҳи мо ҳамчун табибони оянда бояд на танҳо аз гирифтори ба бемории ВНМО/БПНМ худро эмин нигоҳдоранд, балки инчунин дар тарғибу ташвиқи тарзи ҳаёти солим дар ҷомеа бояд саҳмгузор бошанд.

Волонтерони донишгоҳ дар мактабҳо

Бо ташаббуси роҳбарияти донишгоҳ дар ҳамҷоягӣ бо Вазорати тандурусти ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақша-чорабиниҳои шӯъбаи кор бо ҷавонон бо мақсади додани маълумоти бештар оид ба कोरोनाвирус ва вазъияти имрӯзаи ҷомеаи ҷаҳонӣ, 80-нафар волонтерон-донишчӯёни курсҳои болоии донишгоҳ зери роҳбарии мудир шӯъбаи кор бо ҷавонон дар мавзӯи «Роҳҳои пешгирӣ аз коронавирус, риояи гигиенаи шахсӣ ва ҷамъиятӣ» бо омӯзгорону мактаббачагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва литсейҳои ноҳияи Исмоили Сомонии пойтахт, аз ҷумла 20 муассисаи таълимӣ бо фарогирии 8000 хонандагони мактаб сӯ-

бат-вохӯриҳо баргузор намуданд.

Роҳбарият ва омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва литсейҳо миннатдорӣ худро ба роҳбарияти МДТ «ДДТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино» ва волонтерони он баён намуда ташкил ва баргузор намудани чунин сӯҳбат-вохӯри дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии шаҳри Душанбе баҳри маълумоти бештар додан оиди роҳҳои пешгирии гирифтори шудан ба бемории коронавирус мусоидат намуда, то андозае ниғаронӣ ва ба таҳлука афтидани мардумро нисбат ба он паст менамояд.

**Шӯъбаи кор бо
ҷавонон**

Хазинаи тиллоии таърихи халқи тоҷик

Пас аз Истиқлолияти давлатӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ҳифзи ёдгориҳои таърихӣ таваҷҷӯҳи хоса зоҳир намуда, қайд менамоянд, ки дар шароити ҷаҳонишавӣ яке аз вазифаҳои асосии ҳар як давлат-ҳифзи асолати миллӣ, забон, фарҳанг, аз ҷумла ёдгориҳои таърихӣ мебошад ва ин муҳтаво дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон низ муқаррар шудааст.

Маҳз бо ҳамин сабаб, Саразм, ки яке аз нахустин ёдгориҳои давраи ориёӣ ва намунаи беҳамтои ин тамаддун дар Суғд мебошад, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 21 сентябри соли 2000 ҳамчун маркази ташаккули баъди фарҳанги кишоварзӣ, ҳунармандӣ ва шаҳрсозии тоҷикон мамнӯъгоҳи таърихӣ-бостоншиносӣ эълон гардид. Баъдан бо дастгирӣ ва супориши Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тайи солҳои 2004-2008 5 иншооти ёдгорӣ бо маблағи 1,3 млн сомонӣ болопӯш ва атрофи он бо панҷарадевор ихота карда шуд ва ҳангоми ташрифи худ ба Саразми бостонӣ солҳои 2003 ва 2005, ба ин шаҳри қадима чунин баҳо доданд: «Саразм-хазинаи тиллоии таърихи халқи тоҷик мебошад».

Аҳамияти муҳими Саразмро ба назар гирифта, Пешвои муаззами миллат соли 2020-ро соли ҷашни Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчун маркази ташаккули тамаддуни кишоварзӣ, ҳунармандӣ ва шаҳрсозии тоҷикон эълон намуданд, ки ин боз як нишонаи бузурги арҷгузорӣ ба арзишҳои таърихӣ миллати тоҷик мебошад.

Мамнӯъгоҳи таърихӣ-бостоншиносӣ Саразм ганҷинаи миллии мероси халқи тоҷик мебошад. 31-июли соли 2010 ёдгориҳои Саразм дар сессияи 34-уми ЮНЕСКО, ки дар Бразилия баргузор гардид, ба феҳристи Мероси фарҳанги умумибашарӣ шомил шуд.

Пажӯҳишҳои бостоншиносӣ аз бисёр ҷиҳат тасаввуроти маъмулиро оид ба марҳилаҳои қадимтарини таърихи халқи тоҷик дигаргунӣ бахшиданд. Дар соли 1976, замоне, ки А. Тайлонов табарҷаи мисинро ёфта, ба Осорхонаи таъри-

хӣ шаҳри Панҷакент супорид, масъалаи мавҷудияти марҳилаҳои ибтидоӣ дар таърихи халқи тоҷик танҳо фаразан баррасӣ мешуд. Имрӯз аз дидгоҳи баланди кашфиётҳои бостоншиносӣ сухан доир ба марҳилаи қадимтарини ташаккули тамаддуни таърихӣ марҳилае меравад, ки ҷабҳаҳои гуногуни фаъолияти аҳолии ин маркази бузургро дар давраи ташаккули баъди тамаддуни нахустшаҳрӣ дар миёнаи ҳазорсолаи IV-охири ҳазорсолаи III то мелоднишон медиҳад.

Ёдгориҳои бостоншино-

сии Саразм намунаи фаъолияти муштараки экспедисияҳои байналмилалӣ бо мактабҳои мухталифи бостоншиносӣ ҷаҳон буд, ки метавонад ҳам методологияҳои пажӯҳиши фарҳангӣ ҳамзамони мамолики ҳамчавори Тоҷикистонро ҷалб созад. Дар замони Истиқлолият ҳафриётҳои бостоншиносӣ дар мавзеи Саразм боз ҳам вусъат ёфт.

Дар ҳудуди ёдгорӣ 12 хандақи санҷишӣ ковиш гардида, 13 ҳафриёт гузаронида шудааст, ки 55%-и замини ишғолкардаи ин маркази нахустшаҳрӣ ташкил медиҳад.

Пажӯҳишҳои муштараки намоёндагони бостоншиносӣ Руссия, Фаронса, Амрико, Италия ва бостоншиносони Тоҷикистон дар тадқиқи мероси қадимтарини халқи тоҷик ҳиссаи бузург мегузоранд.

Ковишҳои бостоншиносӣ, ки аз оғози солҳои 40-и асри XX инҷониб дар болооби Зарафшон сурат гирифтаанд, шумораи зиёди ёдгориҳоеро ошкор сохтаанд, ки бостоншиносон ба ибтидои асри миёна, замони

антиқа ва ягон ягон ба давраи биринҷӣ тааллуқ дорад.

Агар мо имрӯз бо бурҳону далелҳои бебаҳо деҳшаҳри Саразмро гаҳвораи тамаддуни Моваруннаҳри бузург шуморем, пас аҷдодони мо суғдиён бевосита гаҳвораҷунбони таърихи фарҳанги ин сарзамин мебошанд. Зиёда аз 50 сол аст, ки дастаи бостоншиносон осорҳои маданияти модӣ ва маънавии ниёгонмон – суғдиёнро аз харобаҳои Панҷакенти қадим ҷустуҷӯ доранд. Деворнигораҳои пурмазмун, муҷассамаҳо, қандакорҳои на-

Рӯдакии шаҳри Панҷакент супорид, кашф намуд. Ба маконе, ки бозёфтҳои кашф ва ошкор гардидаанд, бостоншинос А.Исҳоқов роҳ пеш гирифт. Дар натиҷаи пажӯҳиши мунтазам маълум шуд, ки аз неолити миёна шурӯъ карда дар ин ҳудуд бошишгоҳи қадимӣ-кишоварзии нахустшаҳрӣ вучуд дошт. Ин ёдгорӣ дар сарҳади маҷрои болоӣ ва миёнаи рӯди Зарафшон, 15 киллометр Ғарбтар аз шаҳри Панҷакент ва 45 киллометр Шарқтар аз шаҳри Самарқанд воқеъ аст.

Хулоса, кашфи Саразм дар шаҳри Панҷакент яке аз дастовардҳои маъмули даҳсолаҳои охири асри XX дар илми бостоншиносӣ тоҷик ба ҳисоб меравад. Ҷамҷунин далелҳои моро водор менамоянд гӯем, ки Панҷакенти кӯчаки баъзан дар харитаи олам номаш ҷой надошта, аз ҷиҳати мавқеи таърихӣ аз як зумра марказҳои давлатҳо ва вилоятҳо бо чунин ёдгориҳои бе-назираш мавқеи баландро соҳиб гардидааст. Бо ибораи бостоншиносон ёдгориҳои музофоти Панҷакент бо баррасиҳои худ энциклопедияи бостоншиносӣ Осиёи Марказӣ мебошад.

Дар Саразм ҷаҳон давраи ҳаёт, ки ёдгориҳои он С-I, II, III, IV ном гирифтаанд, ошкор шуд. Аҳолии Саразм асосан бо деҳқонӣ чорводорӣ, моҳигирӣ, шикор, инҷунин қосибӣ ва маъдангузӣ (мис, тилло, қалъагӣ) машғул буд. Мис ва қалъагиро доромехта табар, корд, ханҷари дудам, пайкон, чангаки моҳигирӣ дарафш сӯзан месохтанд. Пӯшоку палоси саразмиён аз пашму пӯст буд.

Кулолони Саразм ба воситаи чархи кулолӣ, коса, табақ, ҷом, пиёла, кӯза хумча сохта, бо ранги сиеҳ, қирмизӣ, сурх, гулобӣ, зардча оро медоданд. Сокинони Саразм, бо кишварҳои соҳили халиҷи форс, баҳри Араб давлати Ҳинд ва Бадахшон робитаи тичоратӣ (корд ханҷар, табари дудам), санҷиҳои дастадори тарозу, зарфу гушмоҳиҳо асбоби зебу зинати (аз фирӯза, лоҷувард, ақиқ) ёфтшуда шоҳиди онанд.

Дар байни аҳолии Саразм сохти авлодӣ ҳукмрон буд. Дар натиҷаи тадқиқоти археологӣ маълум гардид, ки Саразм яке аз қадимтарини шаҳрҳои Маворуннаҳр буда, бозёфтҳои он шаҳодат медиҳад, ки аҷдоди тоҷикон ҳанӯз то ҳуҷуми Ҷаҳоманишиёну Искандар Мақдунӣ дорони маданияти мутараққӣ будаанд. Омӯзиши Саразм дар таърихи тамаддуни тоҷикон ва халқҳои дигари Осиёи Миёна саҳифаҳои навро мекӯшояд.

С.Т.Чураева,
дотсенти кафедраи
эндокринология

фисии рӯи ҷӯбҳо, олотҳои фарҳангу рӯзгори суғдиёни Панҷакент, имрӯз шоҳиди барҷастаи гузаштагонӣ мебошад. Саҳнаҳои набард, муҳофизати кӯшкӯ қалъаҳо, базму бозиҳои ҳамдиёронмон, ки дар рӯи деворҳои қасру толорҳои Панҷакенти қадим наққошӣ шуданд, ифодакунандаи ғаму шодии халқамон ба шумор мераванд.

Дар таърихи номи профессор Абдуллоҷон Исҳоқов ҳамчун нахусткашшофи Саразми бостонӣ маълум аст. Фаъолияти илмии Абдуллоҷон Исҳоқов саҳифаи навро дар таърихи тоҷикон кушодааст. Ин шахсияти нақӯном умри гаронбаҳои худро барои эҳёи миллати тоҷик сарф намуда ва маҳз ба шарофати ӯ Деваштичу Спитамен ва алифбои суғдиёни мову гузаштагонӣ 5500 солагии ниёгонмон ба саҳифаҳои таърихи дарҷ шуд.

Шаҳраки Саразмро тирамоҳи соли 1976 сокини маҳаллӣ Ашӯралӣ Тайлонов, ки якҷанд ашӯи қадимаро ҷамъ оварда, ба осорхонаи ба номи Абӯабдуллоҳ

Тӯли фаъолияти худ А. Исҳоқов дар бисёр конференсияҳои байналмилалӣ иштирок намуда бо далелу санадҳои раднопазир собит намудааст, ки Панҷакент маркази тамаддуни кишоварзӣ, тичорат, фарҳанг ва шаҳрсозии Моваруннаҳр аст. Умдатарин хулосаи ковишҳо ва тадқиқотҳои А. Исҳоқов буд, ки соли 1995 бостоншиносон аз давлатҳои узви созмони байналмилалӣ омада, даъвои Исҳоқовро дар ин бора, ки кишоварзӣ ва шаҳрсозии Панҷакент таърихи 5500 сола дорад, ҷонибдорӣ намуданд. Ин бузургтарини дастовард дар илми бостоншиносӣ тоҷик, волотарин баҳо ба мақом ва тамаддуни қадими Панҷакент аст.

Тадқиқоти илмӣ - бостоншиносӣ ёдгориҳои Саразм аз соли 1976 то соли 1997 таҳти роҳбарии нахустмуҳаққиқи он А.Исҳоқов сурат гирифтааст. Аз соли 1997 то имрӯз корҳои тадқиқоти илмӣ таҳти роҳбарии бостоншинос, номзади илмҳои таърих яке аз шогирдони ӯ А.Раззоқов идома дорад.

НОВОСТИ МЕДИЦИНЫ

Генетики узнали, как восстановить тело после сердечного приступа

Кембриджский университет сделал открытие: ген, отвечающий за развитие рака, одновременно способен запускать регенерацию клеток сердца. Как передает РИА «Новости», в центре внимания оказался ген Мус. Известно, что механизм деления клеток контролируется в теле. Если он выходит из-под контроля, развивается рак. И здесь активную роль играет ген Мус.

Ученые решили использовать данную функцию, сделав ген гиперактивным в печени и легких мышей. Как и ожидалось, клетки органов начали размножаться с огромной скоростью и число их резко возросло всего за несколько дней. Тогда специалисты попытались воспроизвести это в сердце. Но, хотя в сердце Мус и продуцировал фактор транскрипции - бе-

лок, необходимый для размножения клеток, клетки органа не начали реплицироваться, потому что белок не мог активировать экспрессию генов должным образом.

Оказалось, активность Мус в сердце зависит от уровня другого белка - Cyclin T1. Его выработка обусловлена деятельностью гена Scnt1. Соответственно, когда ученые добавили Cyclin T1 в клетки с гиперактивным Мус, те начали размножаться. Это, по мнению ученых, позволит сердцу восстановиться после сердечного приступа за счет увеличения числа работающих клеток.

Педиатры узнали, как предотвратить заражение крови у новорожденных

Университет Вашингтона и Клиника Майо, передает Xinhua, установили на примере новорожденных мышат: эпидермальный фактор роста в грудном молоке активирует рецепторы в клетках кишечника, которые не дают опасным бактериям мигрировать в кровотоки, вызывая сепсис. Был проведен эксперимент - мышатам вводили бактерии Escherichia coli. При этом мышат кормили грудным молоком, содержащим разную концентрацию эпидермального фактора роста.

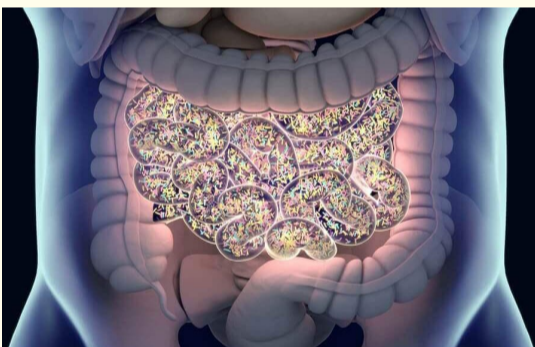
В итоге бактериальный сепсис развивался у животных, получавших молоко с низкой концентрацией соединения. По мнению специалистов, детское питание и молоко с высокой концентрацией эпидермального фактора роста могут спасти недоношенных детей. В отличие от антибиотиков, убивающих все

бактерии без разбора, грудное молоко способствует формированию внутренней защиты, сдерживающей именно вредные бактерии.

Оно не может справиться, если инфекция уже развилась, но в качестве превентивной терапии грудное молоко прекрасно справится. Известно: так называемый поздний сепсис может развиваться в промежутке с 72 часов после родов до 60 дней после появления на свет. И он стоит за 26% детских смертей среди недоношенных.

Микрофлора кишечника поможет в диагностике заболеваний

Ученые из Института биоэнергетики и технологии биопроцессов Циндао при Академии наук Китая и Центра инноваций в области микробиома в Калифорнийском университете в Сан-Диего разработали новую стратегию выявления заболеваний, опираясь на данные о микрофлоре. По мнению специалистов, это не только надежный

метод диагностики, но и максимально быстрый, пишет Xinhua.

Идея в том, чтобы сравнивать состав микрофлоры пациента по показателям здоровья (степень соотношения вредных и полезных бактерий, зафиксированная в базе данных и привязанная к конкретным недугам).

Более 3000 тестов микрофлоры кишечника показали: метод позволяет выявить множество заболеваний кишечника с точностью более 80%. Причем, на диагностику уходит не более половины секунды. В созданной референсной базе данных насчитывается свыше 230000 образцов экосистем кишечника, кожи, ротовой полости, среды в домах, океанах и почве.

Если у человека в детстве было ожирение, это повысит у него риск ранней смерти

Как отмечает РИА «Новости», этот вывод сделали ученые из Каролинского института. Они ссылаются на результаты эксперимента, в котором приняли участие примерно 7000 человек в возрасте 3-17 лет, имевшие ожирение, и 34000 человек того же возраста, но без проблем с весом.

Оказалось, за 3,5 года на-

блюдений в первой группе показатель смертности составила 0,55%, а во второй - 0,19%. При этом средний возраст на момент наступления смерти составил 22 года. В отчете специалистов говорится: «Дети с ожирением имеют значительно более высокий риск преждевременной смерти уже в молодом возрасте».

Также было установлено, что дети с избыточной массой тела чаще страдают от тревоги и депрессии. Для родителей критически важно следить за Индексом массы тела детей. В том случае, если вес ребенка выходит за рамки нормы, следует незамедлительно обращаться к врачу для коррекции питания, образа жизни или выявления заболеваний, влияющих на обмен веществ».

Штаты проводят активные испытания экспериментальной вакцины против коронавируса

В США проходит второй этап испытаний безопасности новой вакцины против коронавируса, пишет The Daily Mail. Речь идет о вакцине, требующей подкожного введения, а не внутримышечного, как обычно. По словам доктора Джона Ирвина из Центра фармацевтических исследований, многие мечтают попасть в испытание вакцины, и это самый важный эксперимент из всех, что проводился.

Разработчик вакцины - Inovio Pharmaceuticals. Спонсирует исследование Фонд Билла и Мелинды Гейтс. Даже если испытания сейчас пройдут успешно, пройдет не менее года, прежде чем будет осуществлена массовая вакцинация. В рамках испытаний каждый доброволец получит две дозы экспериментальной вакцины с кодовым названием INO-4800 с интервалом в четыре недели.

Известно, что исследователи Inovio поместили часть генетического кода вируса в кусок синтетической ДНК. Вводимые элементы заставляют клетки человека производить безвредные копии вируса, а иммунитет вырабатывает против него антитела, которые помогут в случае реальной инфекции. Ученые признают: чтобы обеспечить работу системы (синтетическая ДНК имеет большой размер и с трудом проникает в клетки человека), после инъекции требуется подержать над местом укола специальное устройство. Оно выдаст небольшой электрический разряд, что гарантирует проникновение синтетической ДНК в клетки.

Исследователи узнали много нового о депрессивном расстройстве

Депрессия - одно из самых распространенных психических отклонений. При этом только 40% пациентов реагируют на антидепрессанты сразу, пишет Medical Express. Университет Макгилла и Университетский институт психического здоровья Дугласа пролили свет на развитие депрессии и нашли маркер, говорящий об эффективности терапии. Оказалось, белок GPR56 важен для развития депрессии и стоит за положительным эффектом антидепрессантов.

Было проведено исследование изменений активности генов в крови у более 400 пациентов, которых лечили антидепрессантами. Результаты ясно показали, что имели место зна-

чительные изменения в уровнях GPR56 у пациентов, которые положительно реагировали на антидепрессанты, но не у пациентов, не отвечающих на лечение, или пациентов, получавших плацебо.

При этом GPR56 был также связан с биологическими изменениями в центральной нервной системе, показали эксперименты с мышами и анализ тканей мозга человека. По словам ученых, самые значительные изменения в уровне GPR56 наблюдались в префронтальной коре, важной для регуляции эмоций и для процесса познания.

ЗИНДАВУ ЧОВИД МОНД...

Тоҷиб ноҷиб

Агар ӯ дар қайди ҳаёт мебуд, имсол аз баҳори 57-умини умри хеш гулҳои тару тоза мечид. Бале, устои шодровони мо собиқ мудири кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббии МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино», Ходими шоистаи илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Аълочии тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои тиб, профессор Раҳматулло Азизович Раҳмонов маҳз дар ин фасли зебо ба дунё омада буд ва баҳорро бениҳоят дӯст медошт. Вале афсӯс, ки умр вафо накард ва дар айни камолот риштаи умри ин шахсияти варзида, устои ҳалиму меҳрубон ва олими закию соҳибунвон ба таври ногаҳонӣ канда шуд.

Р.А. Раҳмонов соли 1963 дар шаҳри Кӯлоби вилояти Хатлон ба дунё омада буд. Соли 1980 мактаби миёнаро бо муваффақият хатм намуда ба Донишқадаи давлатии тиббии ба номи Абӯалӣ ибни Сино дохил шуда, соли 1986 факултети муолиҷавии Донишқадаи мазкурро бомуваффақият хатм менамояд. Соли 1986-1987 ба ҳайси духтури интерн дар кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино фаъолият намудааст. Солҳои 1991-1995 ба ҳайси аспиранти Ҷумҳурии Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии генетикаи тиббии Маркази илмии шаҳри Томски АИТ ФР таҳсили илм намудааст. Соли 1996 рисола барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои тибро, дар мавзӯи «Таҳлили клиникӣ-генетикӣ ва молекулярӣ мушакбҳолии қозибии Дюшен дар Тоҷикистон» ва соли 2004 рисола барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои тибро дар мавзӯи «Бемориҳои ирсии силсилаи асаб дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро ҳимоя кардааст.

Дар муддати фаъолияти кориаш устод Р.А. Раҳмонов дар сохторҳои маъмурият ва ҷамъияти вазифаҳои

гуногунро ба ӯҳда дошт ва софдилони ба давлату миллат хизмат менамуд: солҳои 1993 – 2003 сардори бахши робитаҳои берунии иқтисодии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон; солҳои 1996 – 1998 масъули робита бо Ташкилоти Умумиҷаҳонии Тандурустӣ, баъдан координатори ТУТ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон; соли 2003 ба таври гузариш ба ҳайси мудири шӯъбаи асаби калонсолони ММТ ҚТ ва ҳамзамон ҳамчун ҳамкор ассистенти кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббӣ таъин гардид; соли 2007 ба ҳайси мудири кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино интихоб гардид. Ҳамзамон профессор Раҳмонов Р.А. узви ҳайати таҳририяти яқчанд маҷаллаҳои ватанӣ хориҷӣ буд. Соли 2010 муовини раиси комиссияи проблемавии байникафедравии аз рӯи «Бемориҳои дарунӣ»; соли 2010 аъзои ҳақиқии бахши Академияи илмҳои байналмилалӣ мактаби олий дар Тоҷикистон; соли 2011 аъзои ҳақиқии Академияи илмҳои байналмилалӣ мактаби олий; соли 2016 Ноиб – президенти Академияи илмҳои тиббии ВТ ва ҶИА ҚТ интихоб гардида буд.

Раҳмонов Р.А. муаллифи 219 мақолаҳои илмӣ, 7 монография ва дастурамал, 16 маводҳои таълимӣ буда, бо мукофотҳои зиёди давлатӣ ва соҳавӣ сарфароз гардида шуд. Роҳбари илмии 2 лоиҳа дар риштаи асабшиносӣ буданд. Аз соли 2003 – аз рӯи ихтисоси асабшиносӣ ба донишҷӯён, интернаҳо ва ординаторони клиникаи ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино сабақ меомӯзонд. Аз соли 2006 – ҳамчун профессор дар кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино ба донишҷӯён, интернаҳо, ординаторони клиникӣ, курсантҳои курсҳои такмили ихтисос ва аспирантон маърузаҳои пурмухтаво баррасӣ намуда,

сабақ меомӯхт. Дар 15 соли охир зиёда аз 70 маърузаҳои илмӣ дар форумҳои сатҳи баланди асабшиносӣ, аз он ҷумла 20 маъруза дар конференсияҳои байналмилалӣ пешниҳод намудааст. Таҳти роҳбарии Р.А. Раҳмонов 5 рисолаи номзадӣ ҳимоя гардидааст. Бо ташаббуси шодровон Раҳматулло Азизович Ҷамъияти асабшиносии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Нейрон» ташкил карда шуд, ки тамоми асабшиносони ҷумҳуриро сарҷамъ намуданд. Дар ин самт конференсияҳои анҷуманҳои илмӣ-амалӣ дар сатҳи ҷумҳурий ва байналмилалӣ ташкил карда шуд, ки дар он олимони хориҷӣ ширкат варзиданд. Риштаи асабшиносии Тоҷикистон маҳз бо сарвариини шахси бузург дар даврони соҳибистиқлолӣ ташаккул ёфт ва пурқувват гардид. Бо ташаббуси профессор Р.А. Раҳмонов дар кафедраи асабшиносӣ ва асосҳои ирсияти тиббӣ китобхонаи асабшиносӣ ба номи профессор А.М. Пӯлодов, ки филиали китобхонаи МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино» мебошад, ифтитоҳ гардид. Моҳи майи соли 2018 нахустин Анҷумани асабшиносони Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ташаббус ва сайёу талошҳои устои кордони асабшиносон Раҳмонов Р.А. баргузор гардид, ки дар он олимони асабшинос аз давлатҳои гуногуни хориҷӣ ширкат варзиданд. Ин иқдоми пешгирӣтаи устод илми тиббӣ тоҷикро дар арсаи ҷаҳонӣ муаррифӣ намуд. Дар давоми фаъолияти меҳнатиаш аз устод Раҳматулло Азизович хазинаи оламшумули илмӣ боқӣ мондааст, ки барои олимони ва табибон ҳамчун роҳнамо дар ҷодаи илм шуморида мешавад. Афсӯс, ки 11 июли соли 2018 дар синни 55 солагӣ риштаи ҳаёти устои азизу гиромии мо Раҳмонов Р.А. нобаҳангом канда шуд. Барои поси хотири устои варзида мо ҷавон имрӯз кори оғознамудаи профессор Р.А.Раҳмоновро бомуваффақият идома дода, дар лаҳзаҳои мушқил ба осори пурбаҳои ӯ рӯ меорем ва гаштау баргашта мегӯем:

**Зиндаву човид монд, ҳар ки нақуном зист,
К-аз ақибаш зикри хайр
зинда кунанд номро**

**М.Т. Фаниева,
мудири кафедраи
асабшиносӣ
ва асосҳои ирсияти
тиббӣ, н.и.т.**

Тавсияҳои вирусолог Ҷеймс Робб Оиди роҳҳои наҷот аз कोरोनाвирус

Вирусолог амрикоӣ, доктор Ҷеймс Робб, дар мактуби худ ба аҳли оила ва наздиконаш маслиҳатҳои муфидеро дарҷ намудааст, ки барои пешгирӣ намудани коронавируси нақши муҳим мебозанд.

Ҷеймс Робб – муҳаққиқи соҳаи намунаҳои биологӣ, дорои таҷрибаи кори беш аз 50-сола дар соҳаи паталогияи молекулярӣ, вирусология ва генетика маҳсуб меёбад. Номбурда дар Донишгоҳи саратоншиносии ИМА ва шӯъбаи ташхисҳои биологӣ ба ҳайси машваратчи фаъолият менамояд.

Инак, чораҳои пешгирӣ аз коронавирус дар баробари пӯшидани ниқоб ва дастпӯшак, ки дар давраи хурӯҷи зуком амали ҳатмӣ аст, аз тавсияҳои Ҷеймс Робб пешкаши шумо мегардад.

1. Ба ҳеч ваҷҳ бо даст салом накунед! Салому алейқом бо ҷунбонидани сар, ҳам кардани калла ва ишораи

рата даҳони худро қапида, дарҳол онро партоед.

Доништан зарур аст!

Коронавирус ҳангоми атсазану сулфа бо оби зиёди даҳон паҳн мегардад. Ин маънои онро дорад, ки он дар ҳаво наметарад ва ба одамон сироят карда наметавонад. Вале ҳангоми расидан ба ҳама гуна ашёи рӯйи чизҳои қатраҳои вирус паҳн шуда, то як ҳафта зинда менамояд. Аз ин лиҳоз, ҳамаи он чизе, ки нафари сироятёфтаре иҳота менамояд, сироятангез аст.

Дар сурате ки шахси сироятёфта бевосита ба рӯи шахси солим атса ё сулфа занад, ин сулфа сироятангез буда наметавонад.

Омодагӣ ба пандемия бояд чӣ гуна бошад?

1. Барои мағоза рави ё дигар ҷойҳои даркорӣ дастпӯшакҳои яккаратаи латексӣ харидорӣ намоед.
2. Ниқобҳои яккаратаи ҷарроҳӣ харидорӣ намуда, ис-

даст ба анҷом расонед.

2. Барои фаъол намудани равшани барқ ё тугмаи лифт танҳо мушти худро ба кор баред. Ронандагоне, ки ба нуқтаҳои фурӯши сӯзишворӣ мераванд, бо худ сачоқчаҳои қоғазӣ ё дастпӯшаки яккарата гирифташон лозим аст.
3. Дарҳоро бо мушти гиреҳшуда ё рони худ боз намоед, дастаи дарро бо даст нақапед. Хусусан дарҳои ҳоҷатхона ва дарҳои ҷойҳои ҷамъиятӣ дар назар дошта мешавад.
4. Дар мағозаҳо аз салфеткаҳои тамизкунанда истифода бурда, ҳамзамон ба ҳар чизе, ки дар берун ва дохили мағоза даст мерасонед, сараввал бо салфетка пок намоед.
5. Ҳар дафъае, ки аз ҷойҳои серодам ба хона бармегардед, дастони худро бо субун муддати 10–20 сония шуста ё бо истифода аз маҳлули тамизкунандаи спиртӣ, ки дорои беш аз 60% спирт бошад, пок намоед.
6. Як шишача маҳлули тамизкунанда бояд дар даромадгоҳи ҳар як хона гузошта шавад. Ҳамзамон, онро дар мошин ва бо худ гардонидан лозим аст, дар сурати имкон надоштани дастшӯӣ аз он истифода бояд бурд.
7. Ҳангоми сулфа ва атсазанӣ бо салфеткаи якка-

тифода баред, то ки бо даст даҳону бинии худро нақапед. (Мо дар як рӯзи 90 маротиба даҳону бинии худро бо даст меқапем!)

3. Воситаҳои тамизшударо барои дастон ва дастпӯшакҳои латексӣ захира намоед. Маҳлулҳои тамизшуда барои дастон бояд дар асоси спирт буда, беш аз 60% спирт дошта бошанд, то ки самарабахш бошанд.

4. Доруворӣ синкро захира намоед. Тавре исбот гардидааст, синк паҳншавии коронавирус ва вирусҳои зиёди дигарро низ дар гулӯ ва болои ҳалқ маҳв менамояд. Доруи синкро баробари пайдо шудани аввалин нишонаҳои зуком дар як рӯз чанд маротиба истифода баред. Беҳтараш доруи мазкурро ба қисмати қафои гулӯ ё болои ҳалқ гузошта, макидан лозим аст.

Ба ақидаи вирусолог амрикоӣ, пештар одамон бо вируси мазкур мубтало нагашта буданд ва масунияти бадани мо ба он тобовар нест. Айни замон барои рафъ намудани ин навъи вирус кӯшиши зиёд ба ҳарч дода истодаанд, вале барои пешгирӣ ва табобат ҳатман аз маслиҳатҳои боло истифода бурдан лозим аст.

**Таҳияи М.У. Юлдошева,
устоди кафедраи
эндокринология**

Бухарские евреи – одни из самых загадочных жителей Центральной Азии. Кажется, что все в нашем регионе их хорошо знают, но на самом деле нет. Корреспондент газеты «Азия-Плюс» года два тому назад побывал в Бухаре, пообщался с президентом общины бухарских евреев **Абраамом Исаковым** и узнал много интересного.

Я, всегда хотел спросить – почему именно «бухарские» евреи? Ни самаркандские, ни душанбинские, ни ферганские, ни худжандские, ни кулябские, а именно бухарские?

– Основа их происхождения находится здесь, в Бухаре. Затем из Бухары они рассеялись по всему региону. И когда спрашивали: «Откуда вы?». Они отвечали: «Мы из Бухары». Так и сложилось, что везде их называют бухарскими евреями.

– Что пришлось пережить вашим предкам в Бухаре?

– Сказать, что бухарским евреям было хорошо при бухарском эмире, сложно. Хотя они были торговцами, занимали высокие посты. Например, казначею эмира бухарского был еврей.

Одна улица в Бухаре названа в честь бухарского еврея – Леви Бабаханова, который был певцом эмира.

Но в основной массе им жилось плохо. Евреи должны были обязательно ходить в подвезанном веревкой халате, чтобы все сразу знали, что он еврей. Многих евреев заставляли принимать Ислам, а потом их называли «чала», то есть «ни то, ни сё». Их потом не принимали ни мусульмане, ни евреи.

В советской Бухаре евреи тоже жили с опаской, даже не называли своих настоящих имён. Например, если человека звали Габриэль, то говорили что его зовут Григорий, если звали Лия, то называли Люба, если Абраам, то Аркадий.

Евреи были талантливые,

Бухарские евреи

Как они оказались в Центральной Азии и почему не стали душанбинскими?

умные, хорошо разбирались в торговле, самобытные. Куда бы они не попадали, быстро ориентировались. Это нация, которую благославил господ Бог. Гитлер хотел нас уничтожить, но сам уничтожился, Сталин хотел уничтожить, но и его не стало.

«Самые хорошие невестки – бухарские еврейки»

– Есть какие – то отличительные черты у бухарских евреев?

– Есть и много! Например, самые хорошие невестки – это бухарские еврейки. Воспитательные, послушные, имеют как семейное воспитанное, так и религиозное. Нигде – ни в Ташкенте, ни в Самарканде, ни где – либо ещё нет такого воспитания, как в Бухаре, и не было никогда.

У нас есть бухарские мотивы. Например, один религиозный текст в Бухаре читают так, а в Самарканде по – другому. Бухара мелодична, как шашмаком. Евреям Бог дал 10 заповедей.

Их соблюдали наши отцы Авраам, Исаак и Яков, их внуки и правнуки, они и перешли от поколения к поколению. И эти законы мы должны продолжать. В этом и сила религии, и силы бухарских евреев.

Особую роль в наших семьях играют женщины. У нас говорят: «мужчину мужчиной делает женщина». От женщины многое зависит. Доброту ведь воспитывает мать.

Я еврей, но еврей не случайно.

– Расскажите, как так получилось, что национальность евреев определяется по матери,

а не по отцу?

– Однажды вся судьба евреев оказалось в руках еврейки Эстер, которая была женой Кира Веланого. Но, тогда было правило такое – если кто-то и даже супруга приходит к царю без приглашения, то почитателю отрубает голову. Но ждать приглашения у Эстер не было времени, она должна была объяснить царю, который собирался уничтожить евреев, что до него донесли лож-

ную информацию про них.

Она должна была спасти свой народ. И Эстер набралась храбрости без приглашения царя зйти к нему, в руках у него был скипетр. Если он поднимет скипетр вверх, то значит хорошо, если вниз, то плохо: человеку отрубает голову. Когда Эстер вошла к царю, Господ Бог сделал так, что рука царя поднялась. Хотя он хотел ее опустить. Эстер успела рассказать ему всю правду и спасла жизнь евреев.

За её подвиг мы – евреи ста-

ли определять национальность своих детей только по матери. Раньше было по отцу. Но к смешанным браком мы относимся нормально, правда, женщина обязана принять религию. Мужчина берет свою невесту, они едут в Израиль. В течении шести месяцев она изучает иврит и каноны иудаизма, потом сдает экзамены, если пройдет, то принимает иудаизм. Но, все это должно происходить добровольно, не

силой.

Тогда, можно жениться на этой женщине и ребенок соответственно будет евреем. Другого выхода нет.

– Поддерживаете ли вы связь с бывшими бухарскими евреями?

– Сейчас бухарские евреи живут в Германии, Австрии, Израиле, США.

Мы переписываемся, звонят, приезжают. Они жертвуют деньги для синагоги – большие деньги! В США у нас есть фонд

Бухоро, главная цель которого заключается в уходе за еврейским кладбищем в Бухаре.

Чтобы кладбище не превратилось в хлам ненужный. Ведь там похоронены самые святые люди – наши родители.

Нашему кладбищу в Бухаре 1200 лет. Там похоронены музыканты, религиозные деятели, врачи, писатели – много знаменитых людей. Бухарские евреи приходят, навещают и всегда помнят о своих родителях.

Вообще, где бы ни были бухарские евреи, они никогда не забывают не забывают о своем кладбище. Этому нас учат родители.

– А как сейчас живет община евреев в Бухаре?

– Сейчас в Бухаре проживают около 500 евреев. Мы живем полноценной жизнью. Нашей синагоге 400 лет, она совсем рядом с ансамблем Ляби – Хаузи, и являются лицом Бухары.

У нас есть единственная еврейская школа. Она общеобразовательная, но там есть специальные предметы – иврит, история и традиции еврейского народа.

Мы живем в мире и единстве с мусульманами. Например, эту синагогу построил мусульманин – Нодир Девонбеги в 1600 году. Когда он начал стройку на этом месте жила еврейка, и ей стройка не понравилось. Нодир мог бы вышвырнуть её, и ему за это ничего не было, но он сам к ней пришел, попросил и уговорил её отдать площадку под строительство. Это женщина согласилась, но при условии, что здесь будет построена синагога. И её построили.

Вот вам и толерантность.

**Подготовил:
Абдугаффор**

**Абдурахманович Вохидов,
ассистент кафедры
гигиены окружающей среды**

Табиат хонаи мост

Низоми бисёрсолаи ба маҳал хоси обу ҳаво иқлими маҳали мазкур ном дорад. Маънои калимаи иқлим тамоҷул мебошад. Хусусиятҳои иқлими маҳал аз рӯйи ҳисоби миёнаи бисёрсолаи ҳаво фишори атмосферӣ, рутубат, абрнокӣ ва боришҳо муайян карда мешавад. Тағйирёбии иқлим аз боришот, бод, фишори атмосферӣ, абрнокӣ ҳаво, хушкӣ ҳаво, намнокӣ ҳаво вобастагӣ дорад, ки роҳи табиӣ мебошад. Дар замони ҳозира нисбат ба асрҳои гузашта муҳити экологӣ тағйир ёфта истодааст. Ғайр аз манбаъҳои табиӣ ифлосшавии атмосфераи замин вулқонҳо, сӯхторҳо, зарраҳои намакҳои баҳрӣ боз манбаъҳои дигари сунӣ вучуд доранд. Ин манбаъҳо аз ихроҷи сӯзишвориҳои маишӣ, электростансияҳои ҳароратӣ, партовҳо, корхонаҳои истеҳсоли гази сӯзишворӣ иборатанд, ки ҳаҷми бузургии пайвастиҳои карбонро ҳосил мекунад ва ин муносибати нодурусти инсон ба муҳити зист мегардад, лекин

дар замони ҳозира ба ин манбаъҳо зарурият пайдо шудааст.

Дар ин замони инқилоби илмӣ –техникӣ фаъолияти инсон микёси геоэкологиро фаро гирифтааст, ки сабабгори тағйироти табиӣ биогеохимикӣ дар замин мегардад. Ва ин раванд зарурати на фақат муҳофизати табиатро, балки ҳифзи саломати инсонро ба

миён меорад. Инсон ҳамчун омили экологӣ на фақат аз захираҳои табиат истифода мекунанд, балки ба муҳити ихотакунанда ҳукмронӣ мекунад. Ба талаботи худ шароит фароҳам меорад. Манбаи асосии воридшавии моддаҳои зарарнокӣ атмосфера дар шаҳрҳо ин воситаҳои нақлиёт ва муассисаҳои саноатӣ мебошанд. Вобаста ба

ин манбаъҳо, ки ба фаъолияти одамон таъсири манфӣ мерасонанд, спектрҳои беморӣҳои гуногун мешаванд. Азбаски инсон шакли олии таҷассуми табиат аст ва бидуни он зиста наметавонад, масъалаҳои экологӣ яке аз қисмҳои чудонашавандаи ҳаётӣ ба шумор меравад. Вале, дар натиҷаи муносибати нодурусти инсон ба муҳити зист бисёр намуди ҳайвоноти наботот рӯ ба нестӣ оварданд.

Масалан, дар Антарктида замони пеш иқлим сирри худро дошт, дар замони ҳозира бошад вазъият тағйир ёфт, ҳол он ки дар он ҷо инсон шароити зист надорад ва мо медонем, ки барои ҷӣ ин воқеа рӯй дода истодааст. Дар давлати Чин аз маълумотҳо бар меояд, ки ҳар ҳафта 2- навъи электростансияҳои ҳароратӣ бунёд мешавад. Чин барои вайрокунии иқлим ва қабати озонӣ дар ҷаҳон ҷои аввалро мегирад аз ҳисоби хориҷкунии миқдори зиёди газҳо.

Шаҳрҳои калонтарин дар Чин ҷойгир аст. Дар як шаҳр 34 миллион аҳоли зиндагӣ дорад. Ин шаҳр Чун-Свин ном дорад, ки дар ин ҷо корхонаи кишти-созӣ ҳар рӯз як кишти месозад.

Тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, барномаҳои қабулшуда бо мақсади ҳифзи набототу ҳайвонот, ки ба Китоби сурх ворид гаштанд, корҳои зиёд анҷом дода мешаванд. Натиҷаи ғамхориҳои Ҳукумати мамлакат ва таваҷҷӯҳи беандозаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ –Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ин роҳ тадбирҳои муҳим ба иҷро расонида шудаанд, ҳамаи он ба бехтар гаштани некуҳолии сокинони кишвар равона гардидааст. Дар моҳи 44 Констутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон омадааст, ки «ҳифзи табиат, ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ вазиғаи ҳар як шаҳр аст». Ҳар як фард новобаста аз ихтисос дар сатҳи зарури бод, дониши экологӣ ва ба муҳити зист муносибати оқилона дошта бошад. Ин водор месозад, ки ҳар як шаҳрванди ҷумҳурии мо аз рӯйи шиори «Табиат – хонаи мо» амал намояд.

**Фирӯза Азимова, Моҳинур
Ахмедова, Сабрина
Ғафурова, донишҷӯёни
курси 2, гурӯҳи 42,
факултаи тиббӣ**

Охири дostonи устод Турсунзода ва нақши он дар дӯстии байни халқҳои тоҷику ҳинд

Масъалаи робитаи дучонибаи мардумони ҳинду тоҷик хеле доманатору тӯлонӣ буда, он дар паҳнои адабиёт, ҳунар, филмсозӣ, иқтисод, бозаргонӣ, дипломатия ва ғайра то имрӯз идома дорад. Аз ин миён робитаи адабӣ хеле густардатар аз пиндори мо ба ҷилва омада, решаҳои ба ҷаҳри обишхӯри чандҳазорсола гӯта меҳурд, ки як нигоҳи кӯтоҳ ба маводи адабиёти аҳди қухану навини тоҷик сарриштаи чандин навъ иртиботро дар ихтиёри мо хоҳад гузошт. Аз адабони муосири мо устод Айни, С. Улдузода, Фарзона ва дигарон ба назму наср дар ин замина осори зиёдеро ба вуҷуд овардаанд. Бо ин ҳол аз миёни адабони тоҷик ҳеч кас ба андозаи устод М. Турсунзода рӯйи ин мавзӯ таъмул накарда ва ин қадар осори гаронмояро ба вуҷуд наовардааст. Бо дарназардошти ин нукта, ки пас аз касби Истиқлол қардани Тоҷикистон робитаҳо бо кишвари Ҳинд домони васеътар паҳн карда истодааст, арзиши ин мавзӯ боз ҳам дурахшиши бештар касб мекунад.

Бояд ёдовар шуд, ки устод Турсунзода соли 1947 дафтариан пас аз ширкат дар Конференсияи нависандагони кишварҳои Осиё ва Африқо (Дехлӣ, моҳи март соли 1947) силсилаи шеърҳои «Қиссаи Ҳиндустон»-ро ёҷод намуда, соли 1948 ба подоши ин силсилаи марғуб ба дарёфти Ҷоизаи давлатии шӯравӣ мушарраф гардид ва танҳо дар соли 1949 қисми дуюми онро ба поён расонид. Инчунин шеърҳои «Ман аз Шарқи озод», «Чашмҳо», «Қиссаи машҳур» ва «Чароғҳои ватан» (1950) давоми мантиқии силсилаи «Қиссаи Ҳиндустон» буда, сипас зимни дostonҳои «Садои Осиё» (1956), «Духтари муқаддас» (1957), «Ҷони ширин» (1960) ва ғайра ба таври бевосита ё бавосита бар рӯйи мушкилоти нимҷазираи барояш азиз нигоҳе меандозад. Ногофта намонад, ки охири дostonи устод Турсунзода — «Аз Ганг то Кремл» (1970) боз ба мавзӯи Ҳиндустон оид гашта, зимнан шоири тоҷик муносибати миллатҳои Шарқи хориҷиро ба низоми навзӯҳури шӯравиро роҳбари он — В.И. Ленин, аз як сӯ, инчунин тавачҷуҳи нахустин роҳбари низоми шӯравиро ба кишвари Ҳинд, аз сӯи дигар, бозтоб медиҳад.

Ф. Турсунзода — духтари шоир ёдовар шудааст, ки соли 1967 ҳамроҳи падарам ба Ҳиндустон сафар доштем, ки бояд ба ӯ Ҷоизаи байналмилалӣ Ча-воҳирлаъ Неруро месупурданд. Зимни ин сафар мо як рӯз меҳмони хонадони сарвазир Индира Гандӣ шудем ва бо президенти кишвари Ҳиндустон ҳам мулоқот доштем. Субҳи рӯзи дигар ӯ маро ҳамроҳи меҳмонону барандагони дигари ҷоиҳои мазкур ба Агра фирисода, худ роҳии шаҳри Дехрадун гашт, то ин ки бо прототиби дostonи ояндааш — мӯйсафед Маҳендра Пратап мулоқот намояд. Чамъовари мавод гуё аз ҳамин сана шурӯъ гашта, баъдан

байни солҳои 1969-1970 худи дoston таълиф меёбад.

Имсол ба таълифи ин асари машҳур 50 сол пур шуда, филмбардорони тоҷик дар ҳамкорӣ бо ҳамтоёни ҳиндияшон аз рӯйи он филмеро ба исми «Субҳи Ганг» (1975) рӯйи пардаи навор оварданд. Прототиби ин асар роҷаи ҳиндӣ — Маҳендра Пратап пас аз ҷопи дostonи мазкур унвонии шоири шаҳри тоҷик ба забони форсӣ мактуб ирсол намуда, сипосгузори хешро аз заҳмати бедареги адаби хушном изҳор медорад. Устод Турсунзода то замони таълифи дostonи мавриди назар дар офариниши 9 дostonи дигар ба таври мустақилона ва зимни таълифи 3 дostonи дигар ҳамчун яке аз ҳамқаламон ширкат ҷуста буд ва эҳтимол меравад, ки шоир тамоми таҷрибаи хешро хангоми иншои дostonи мазкур ба таври самарабахш ба кор бурдааст. Муҳаққиқон ин асарро эпикӣ ҳонда, вазни онро ба баҳри хафифи мусаддаси маҳбуни аслам ва аслами мусаббаг нисбат додаанд.

Тавре ки аз маълумоти муҳаққиқон бармеояд, дар чоряки якуми асри XX бар асари се инқилоб дар Русия, ҷанги якуми ҷаҳон ва ғайра ҳаракати миллӣ - озодихоҳӣ дар кишварҳои мустамликавӣ ва ниммустамликавӣ авҷ гирифта, сатҳи огоҳии сиёсии мардум боло меравад, ки кишвари Ҳиндустон аз ин қоида истиснот нест.

Дар ин марҳалаи ҳассос Англия ҳамчун сарҳалқаи империализми ҷаҳонхор кишвари аз ҳама иртиҷой ва мустамликадор ба ҳисоб рафта, бар иловаи мустақимароҳи худ боз ба мустамликаҳои Олмон дар Африқо чашми тамаъ медӯхт. Лозим ба ёдоварист, ки иқдоми мазкур зиддияти байни ин ду кишварро барафрӯхта, Олмонро бар он во медошт, то аз ҳаракати миллӣ - озодихоҳии халқҳои тахти истеъморӣ рақиби хеш ҳамчун василаи фишор бар рӯйи Англия судҷӯена истифода намояд. Россияи болшевикӣ ҳам, ки то андозае аз Англия ба хотири хузури ғайримустақимаш дар инқилоби буржуазии рус (феврари соли 1917) нохушнуд буд, ба ҳар васила нерӯҳои озодихоҳии

Ҳиндустонро дастгирӣ менамуд. Дostonи «Аз Ганг то Кремл» аз 8 боб ва дебочаю поёни сухан иборат буда, нуктаи меҳварии онро мулоқоти қаҳрамони асосии асар — Маҳендра Пратап бо В. И. Ленин ташкил медиҳад, ки дидори мазкур дар даҳаи сеюми моҳи июли соли 1919 ба вуқӯъ пайваста, устод Турсунзода онро бо санаи дидори якуми Муҳаммад Баракатулло, яъне 7-уми майи ҳамон сол иштибоҳ гирифтааст:

*Пратап дар Кремл по мемонд,
Ҳафтуми май ба худ бино*

мемонд.

Ҷуғрофиёи дoston хеле густарда, яъне шомили роҳи тӯлонии Ҳиндустону Москва ба ҳисоб рафта, ба ақидаи муҳаққиқ А. Сайфуллоев, фосилаи замони понздаҳсолаҳо дар бар дорад. Роҷа Маҳендра Пратап то замони ба вуқӯъ пайвастании мулоқоти таърихӣ мазкур роҳи тӯлонии пурпечухамеро пушти сар мегузорад. Чунонки, аъзоёни ҳизби «Ғадар» (муассисаш Ҷар Даял, соли 1913 дар ИМА таъсис ёфта буд — М.Р.) ва дигар созмонҳои зиддимустамликадорӣ соли 1914 дар Берлин гирди ҳам меоянд, ки дар байнашон Маҳендра Пратап ҳам хузур дошт. Сипас дар нимаи дуюми соли 1915 Комитети инқилобии Ҳиндустон дар Берлин Маҳендра Пратап ва мавлавӣ Баракатуллоро ҳамроҳ бо миссияи Генгинг ва Нидермайер бо мақсади алайҳи Англия шӯронидани Афғонистон равонаи Кобул месозад. Бо истифода аз ин фурсат ҳар ду дӯстони ҳамсагар 1-уми декабри соли 1915 дар Кобул Ҳукумати муҳочирини муваққати Ҳиндустонро ташкил менамоянд, ки ҷобачогузори мазмулони идорияш чунин буд: Маҳендра Пратап (президент), Убайдулло Синдҳӣ (вазир корҳои дохилӣ), Муҳаммад Валӣ (вазир молия), Муҳаммад Башир (вазир ҳарбӣ), М. Пилаи (вазир корҳои хориҷӣ). Дар дoston ин ниҳод бо номи Ҳукумати «Бахт» ёд мешавад:

Давлати «Бахт» дар қучо бошад?

Дар замин ё ки дар фазо бошад?

Баъдтар аз таркиби ин ниҳод Ассотсиатсияи револютсионии

Ҳиндустон ба вуҷуд омада, моҳи апрели соли 1920 дар Тошканд бар пояи он сексияи Ҳиндустонии Совети пропагандаи интернационалӣ шакл мегирад ва онҳо андаке баъдтар якҷоя ба таъсиси Ҳизби Коммунистии Ҳиндустон муяссар мегарданд.

Ногофта намонад, ки сафари нахустини Маҳендра Пратап ба Русия дар моҳи феврари соли 1918 аз тариқи Тирмиз сурат гирифта, ӯ ба Петроград ворид мегардад, вале зимни ин сафар бо В.И. Ленин дидору мулоқот намекунад. Чунон ки дида шуд, устод Турсунзода дар дoston гуё ҳар ду ин сафарро бо ҳам даромехта, шояд бо мақсади услубӣ баъзе дигаргунӣҳоро дар хатти сюжети дoston ворид месозад. Ба ақидаи донишманди мумтоз С. Табаров, сафари дуюми Маҳендра Пратап ба Москва на аз тариқи Когон, балки тавассути Берлин ба вуқӯъ пайваستاаст. Шояд сабаби ин тағофули ориф дар он бошад, ки устод Турсунзода ба ин васила пойи ҳаммиллатони худ ва сокинони дигари Осиёи Миёнаро ба дохили матну батни ҳодисаҳои дoston кашонданӣ шудааст, то ин ки драматизми ҳодисаҳо ба чашми хонанда бештар ҷилва намояд.

Чунонки С. Табаров ибронд меорад, 7-уми май соли 1919 В. И. Ленин табааи дигари Ҳиндустон — профессор Муҳаммад Баракатуллоро ба хузур мепазирад, ки ӯ дар ин мулоқот ба таври ғайрирасмӣ аз номи Ҳукумати Афғонистон суҳбат мекард.

Қобили қайд аст, ки хангоми мулоқот Маҳендра Пратапро инчунин Абдураб Барг, Пративади Ачария, Далипсингх Гил, Муҳаммад Баракатулло ва хидматгори ӯ деҳқони панҷобӣ Иброҳим ҳамроҳӣ мекарданд.

Қобили қайд аст, ки мафкураи сиёсии Маҳендра Пратап дар дoston ба як ҷаҳонбинии инқилобгари воқеӣ нарасида, онро шоир аз забони Ленин ба як назарияи толстойгарой ташбеҳ кардааст:

Гуфт: «Хондам китобатон

имшиаб

Толстой будаед дар мазҳаб».

Тибқи мушоҳидаи адабиётшинос С. Табаров, қаҳрамони

марказии дoston то мулоқоти таърихӣ бо Ленин андешаи сиёсии худро асосан бар пояи назарияи буддоеи нирвана, ақидаву ҷаҳонбинии ҳиндоеи қадим шақлу сурат бахшида, муборизаи синфӣ ва шӯриши мусаллаҳонаро салоҳ намедонист. Ӯ ва ҳайати ҳамроҳонаш умед доштанд, ки дар кори барандохтани султаи англису золимони маҳаллии ҳиндитабор Русияи болшевикӣ ба сӯяшон даст мадад дароз мекунад. Ҳамчунин, ба гумони мо, тамоюли динӣ - утопиявие бо номи толстойгарой (бар пояи андешаҳои нависандаи номи рус — М.Р.), ки ҳамчун афқору неҳзати иҷтимоӣ дар каламрави Русияи охири асри XIX ва аввали асри XX падида омада буд, ӯро то андозае ба худ во медошт. Асоси онро «ишқ»-и сартосарӣ, алайҳи бадӣ бо зӯроварӣ посух нагуфтан, аз роҳи тақомули динию маънавий ба таҳаввулоти ҷомеа даст ёфтани ташкил дода, пайравонаш ҷамъиятҳои истеҳсоли-кишоварзӣ таъсис меоданд, аҳолиро аз пардохтани андоз ва адои хидмат дар артиш манъ менамуданд.

Азбаски шоир зимни ин асар афқору зиндагии мардумони мусулмонро ҳиндиро бештар ба доираи тасвир кашадааст, мо дар дoston калимаю таъбирҳои динӣ ё ғайридинии мусалмонону ҳиндуон ва инчунин топонимикаи хатти сайри қаҳрамонро басароҳат мушоҳида менамоем. Чунонки, а) Маҳендра Пратап, мавлавӣ Баракатулло, Убайдулло (номи қаҳрамон); Ҳиндукуш, Ҳимолӣ, Хайбар (номи қӯҳҳо); Ганг (номи дарёҳо); Шива, Лакшми (номи илоҳою худоён дар мазҳаби индуизм); Ҳинд, Ҳиндустон, Дехрадун, Мазори Шариф, Кобул, Когон, Бухоро, Русия, Петербург, Москва, Рум (номи мавзӯ, шаҳр ва кишварҳо); шакар, ҳинду, ҳинд, ҳиндӯён, сарӣ, роҷа (таъбирҳои ҳиндубунёд ва ё хоси фарҳанги он кишвар); б) калимаю таъбирҳои хоси мазҳаби муҳаммадӣ: иншолло, қазо, рӯзи явмулҳисоб, аламаншраҳ, ҷузву Куръон, мулло, холиқулмаонӣ, ҳафтҷаҳонӣ ва ғайра. Хулоса, бо вуҷуди он ки пас аз таълифи асари машҳури М. Турсунзода дар ҷуғрофиёи сиёсии дунё тағйироту таҳаввулоти ҷашмигир ба амал омада, баъзе арзишҳои идеологии вақт моҳияти пешини худро аз даст додаанд, вале завқу салиқаи ҳунарии нигоҳанда, эҳсоси наҷиби истиқлолӣҳаҳои фарду ҷомеаи воқид, муносибатҳои дучонибаи байни кишварҳо, ҳамгирии фарҳангҳои мухталиф дар ҷаҳорҷӯи як кишвар ба хотири амалӣ гардондани ормонҳои миллӣ ва монанди инҳо, ки дар дoston ба назар мерасанд, инчунин робитаҳои адабӣ ҳеч гоҳ беасар нахоҳанд монд.

**Муҳаммад Раҳил,
донишҷӯи курси 3,
фак. тибӣ, шаҳрванди
Ҳиндустон**

Муҳасиллин ва умуман ҷавонони имрӯзаро зарур аст, донанд, ки дар замони муосири пуртазоду мураккаб, як пояи асосӣ ва нишонаи рӯшани шахсияти комил ва ҷамаҷони-ба инкишоффаро фарҳанги кулли соҳаҳои ҳастии ҷомеа ташкил медиҳад. Фарҳанги сиёсӣ, системаи муташаккил ва мақсаднокони донишҳо ва маърифати ҳастии инсон дар ҷамагуна давру замонаҳо буда, шинохти илмӣ шаклҳои сиёсӣ иқтисодии ҷомеаи башарӣ ва худшиносии худогоҳии миллӣ ҷузъи ҳатмии таркибии он аст. Хеле муҳим ва тақдирсоз аст донишони ҳақиқати ҷаҳони пуртазоди муосир ва тақдиру сарнавишти қавму миллатҳои кӯраи арз. Фаромӯш набояд кард, ки дар ҷараёни ҷаҳонишавии илму фарҳанги муосир, аз байн рафтани миллатҳои алоҳида ва забону фарҳанги миллии онҳо ногузир аст. Бехуда нест, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, пайвасти таъкиди менамоянд, ки ҷавонони тоҷик бо баҳисобгирии вазъи қонунии ҷаҳон ва равандҳои ҷаҳонишавии ахлоқ, дин, фарҳанг ва маънавияти сокинони замин бояд дар руҳи ифтихор аз гузаштаи пурифтихори ниёгон, илму фарҳанги кӯҳани аҷдо-

ХУДШИНОСИЙ-ШАРТИ ҲАСТӢ

дон, суннату оинҳои миллӣ ва муқаддасу азиз донишони хотираи таърихӣ миллати қуҳанбунёдамон тарбия ёбанд ва шаъну шарафи миллати тоҷик ва Тоҷикистони азизро чун хонаи умеди тоҷикону форсизабонони олам дар ҷамаҷо ва дар ҷамаҷо ҳолат чун гавҳараки чашм ҷимоя намоянд. Бесабаб нест, ки ҷузъи асосӣ ва меҳвари Консепсияи миллии тарбия дар ҶТ-ро маҳз тарбияи миллӣ, баҳусус, тарбияи худшиносии миллӣ ташкил медиҳад. Талаботи аввалини ғояи ахлоқии худшиносии миллӣ, донишони таърихи пурифтихори қавмҳои ориёӣ аз замони қадимтарин то имрӯз мебошад. Дар ин маврид хеле зарур аст, ки ҷавонони бошарафи мо донанд ва ифтихор дошта бошанд, ки аҷдодони онҳо аз рӯзи азал мардумони давлатдор ва соҳибилму фарҳанг буданд ва ба кулли қавму миллатҳои дигар дину давлатдорӣ, илму адаб ва шароити зиндагӣ ҷомеадорӣ, шинохти инсонӣ Ватандорӣ омӯхтаанд. Мояи ифтихори бузурги мо, ворисони қавмҳои ориёӣ, ки ҷадди кабиромон, пайғамбарӣ аз ҷониби аъроб эътироф нагардида Зардушт, аввалин ки-

тоби динии башарият Авасторо таълиф намуда, банни Одамро бори аввал дар таърихи ҳастии ба шинохти Худованди яккаву ягона - яктопарастӣ даъват карда, эҳтироми оташи муқаддасро чун рамзи аз Худованди якто таъкид фармудааст.

Триадаи ахлоқии Зардушт "Пиндори нек, Гуфтори нек, Кирдори нек" асоси таълимоти ахлоқию маънавии башариятро ташкил дода, таълимоти дониши ӯ асоси динҳои баъдина - буддаӣ, яҳудӣ, насронӣ ва исломи нобро фароҳам овардааст. Ниёи бузурги мо Куруши

Кабир нахустин шоҳаншоҳест, ки низомии комили ҳуқуқии давлатдориро ба ҷаҳониён омӯхта, аввалин Эълумии ҳуқуқи башарро қабул кардааст. Доништану эҳтиром кардан, муқаддас донишони забони тоҷикӣ чун як рукаи асосии ҳастии миллат ва давлатдорӣ миллӣ, омӯзиши эҷодкорона ва хеле ҷиддии адабиёти оламшумули форсу тоҷик, адабиёти классикӣ ва муосири тоҷик, ки ҷаҳониёнро шефтаву шайдои худ гардонидаст, аз бар кардани афкори илмӣ адабӣ, таърихӣ, динию мазҳабӣ, фалсафӣ ахлоқии

аҷдодонамон аз талаботи муҳимтарини тарбияи худшиносии миллӣ мебошад.

Омӯзиш ва донишони осори оламшумули фарзандони бузурги миллати тоҷик - устод Абуабдулло Рудақӣ, Ҳаким Фирдавсии Тусӣ, Дақиқии Шаҳидии Балхӣ, Ибни Синою Балғамӣ, Хайём, Берунию Аттор, Низомии Саъдӣ, Анварию Низомулмулк, Ҳофиз, Мавлои Руму Ҷомӣ, Хусайн Воизи Кошифӣ, Улуғзода, Лоҳутӣ Турсунзода, Лоик ва садҳо адибону мутафаккирон ва олимони машҳур барои ҳар як тоҷик ва тоҷикзодаи асил шартӣ ҳаётӣ ва нишонаи нангу номуси миллӣ.

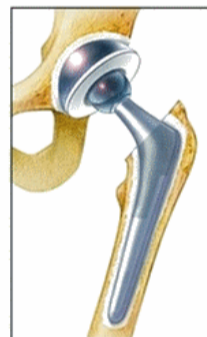
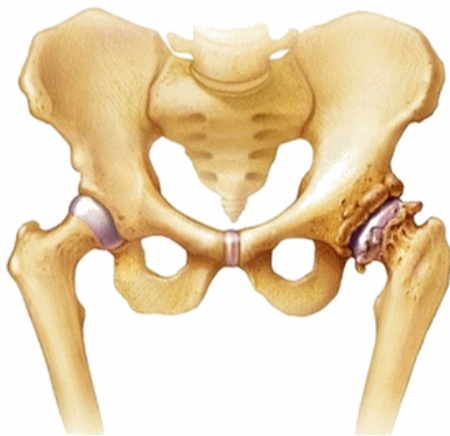
Шогирдони азизи мо бояд воқеан, ватандору ободгар, вориси бонангу ори давлату миллатамон бошанд ва Тоҷикистони маҳбубро ба биҳишти ҳақиқии рӯи Замин табдил диҳанд ва ба ҷаҳониён собит созанд, ки онҳо дар ҳақиқат фарзандони баору номус ва номбардори миллати соҳибсухану соҳибтаърих, соҳибкитобу диндор ва соҳибдавлатанд.

**Ҳ.Ю. Шарипов, мудири
кафедраи анатомияи
патологӣ, н.и.т., дотсент,**

**Ҳ.А. Боронов, асисстенти
кафедраи анатомияи патологӣ**

Эндопротезкунонии буғуми косу рон ҳангоми баромадагии модарзодии рон

Ҳангоми баромадагии модарзодии рон дар калонсолон усули асосии табобат айни замон эндопротезкунонии буғуми косу рон маҳсуб меёбад, ки имкон медиҳад бемор аз лангидан, синдроми дард ва кӯтоҳшавии андом раҳо ёфта, ҳамчунин ҳаҷми ҳаракат ва қобилияти таъқардан ба андомро барқарор созад. Бисёр ортопедон баъди анҷомдиҳии остеотомияи кӯтоҳкунанда истифодаи пояҳои бесемантиро қулайтар мешуморанд. Интихоби мазкур ба синусоли ҷавони беморон ва хоҳиши пешгирии аз расидани сементи устухон ба байни қисмҳои остеотомиякардаи рон вобаста мебошад. Аммо дар ашхоси солхӯрда бе ин ҳам равандҳои регенератсия паст буда, хавфи омода набудан баланд аст. Барои эндопротезкунонии сементи бо остеотомияи кӯтоҳкунанда муҳим аст, ки хавфи ворид шудани семент ба байни шикастапораҳои рон пешгирии карда, устухонпарда то ҳадди имкон нигоҳ дошта шавад. Ҳангоми усули сементи устуворкунӣ роҳ ёфтани семент ба канали рон миқдори ҳуҷайраҳои мағзи устухонро коҳиш медиҳад ва иқтидори регенеративии эндостро кам мекунад. Ба афзалиятҳои назарраси усули сементи устуворкунӣ метавон муътадили ибтидоиро нисбат дод, ки дарҳол пас аз полимери-

затсияи семент руҳ дода, ба табдилёбии пораҳо ба ҷисми ягона, истифодаи бомуваффақияти унсурҳои бесеманти модули мусоидат мекунад. Аммо мушоҳида гаштааст, ки дар сурати бад будани сифати бофтаҳои устухонӣ ва гардани кӯтоҳ буридашуда истифодаи усули сементи устуворкунӣ беҳтар мебошад.

Бо тақия ба гуфтаҳои боло, ба ақидаи мо, истифодаи эндопротезкунонии бесемент ва сементи буғуми косу рон дар беморон бо баромадагии модарзодии рон мувофиқан барои беморони ҷавон ва солхӯрда интихоби нисбатан дуруст буда, аксар вақт натиҷаи мусбат медиҳад.

Натиҷаҳои эндопротезкунонии бесемент ва сементи буғуми косу рон дар беморон бо ба-

ромадагии модарзодии рон дар 44 бемори ҷавон ва солхӯрдаи синни аз 15 то 65-сола, ки дар шуъбаи ортопедияи МД НМҚ ҶТ «Шифобахш» дар давраи аз соли 2014 то 2018 дар табобати ҷарроҳӣ қарор доштанд, мавриди таҳлил қарор гирифтанд. Беморон шартан ба ду гурӯҳ ҷудо карда шуданд: гурӯҳи 1 – 24 (54,5%) бемори синни ҷавон, ки ба онҳо эндопротезкунонии бесемент гузаронда шуд; гурӯҳи 2 – 20 (45,5%) бемори солхӯрда, ки ба онҳо эндопротезкунонии сементи буғум гузаронда шуд. Натиҷаҳо аз рӯи ҷадвали Харрис арзёбӣ шуданд. Муқоисаҳо бо маълумоти ибтидоӣ, яъне тоҷарроҳӣ гузаронда мешуданд.

Натиҷаҳои бадастомада бо ёрии омили тафриқӣ, вариатсионӣ (А.И.Ойвин 1966) бо ҳисоб

кардани $M \pm m$ ва бо муайян кардани нишондоди аҳамияти омории тафовутҳо (t) коркард шуданд. Агар эҳтимолияти хатогии имконпазир (P), ки мувофиқи ҷадвали Студент муайян карда мешуд, аз 0,05 кам бошад, фарқ боэътимод маҳсуб меёфт.

Ҳангоми таҳлили натиҷаҳои эндопротезкунонии буғуми косу рон баъди ҷарроҳӣ дар мавриди беморони ҷавон ва солхӯрда бо баромадагии модарзодии рон фарқ дар таъсирҳои мусбат ва манфӣ дар ҳарду гурӯҳ ошкор гардид. Дар рафти таҳлили натиҷаҳои ҷарроҳӣ дар гурӯҳи 1 ингуна оқибатҳо муайян карда шуданд: ночаспонӣ – 2,8%, зинда мондани унсурҳои ронӣ 97,2%, баҳодихӣ мувофиқи ҷадвали Харрис 79 дар муқобили 35-и то ҷарроҳиро ташкил дод.

Ҳангоми таҳлили натиҷаҳои ҷарроҳӣ дар гурӯҳи 2 оқибатҳои зерин муайян гардид: ночаспонӣ – 4,2%, зинда мондани унсурҳои ронӣ 94,1%, баҳодихӣ мувофиқи ҷадвали Харрис 78 дар муқобили 32-и то ҷарроҳиро ташкил дод.

Натиҷаҳои мусбати эндопротезкунонии бесеманти буғуми косу рон дар беморони синни ҷавон бо баромадагии модарзодии рон ба он асос меёбад, ки дар онҳо консолидатсияи унсурҳои рон ба таври назаррас беҳтар мегузарад ва қобилияти регенеративии орга-

низми ҷавон хеле баланд аст.

Аз сабабе ки дар беморони солхӯрда хавфи начаспидани бо сабабҳои синусоли калон аст, аз ҷониби мо нисбати онҳо эндопротезкунонии сементи буғуми косу рон истифода шуд, зеро устуворшавии эътимодбахш дарҳол пас аз полимеризатсияи семент қайд гардида, ба устуворшавии биологӣ мусоидат мекунад.

Натиҷаҳои овардаи мо ба маълумоти муаллифони дигар мувофиқат мекунад.

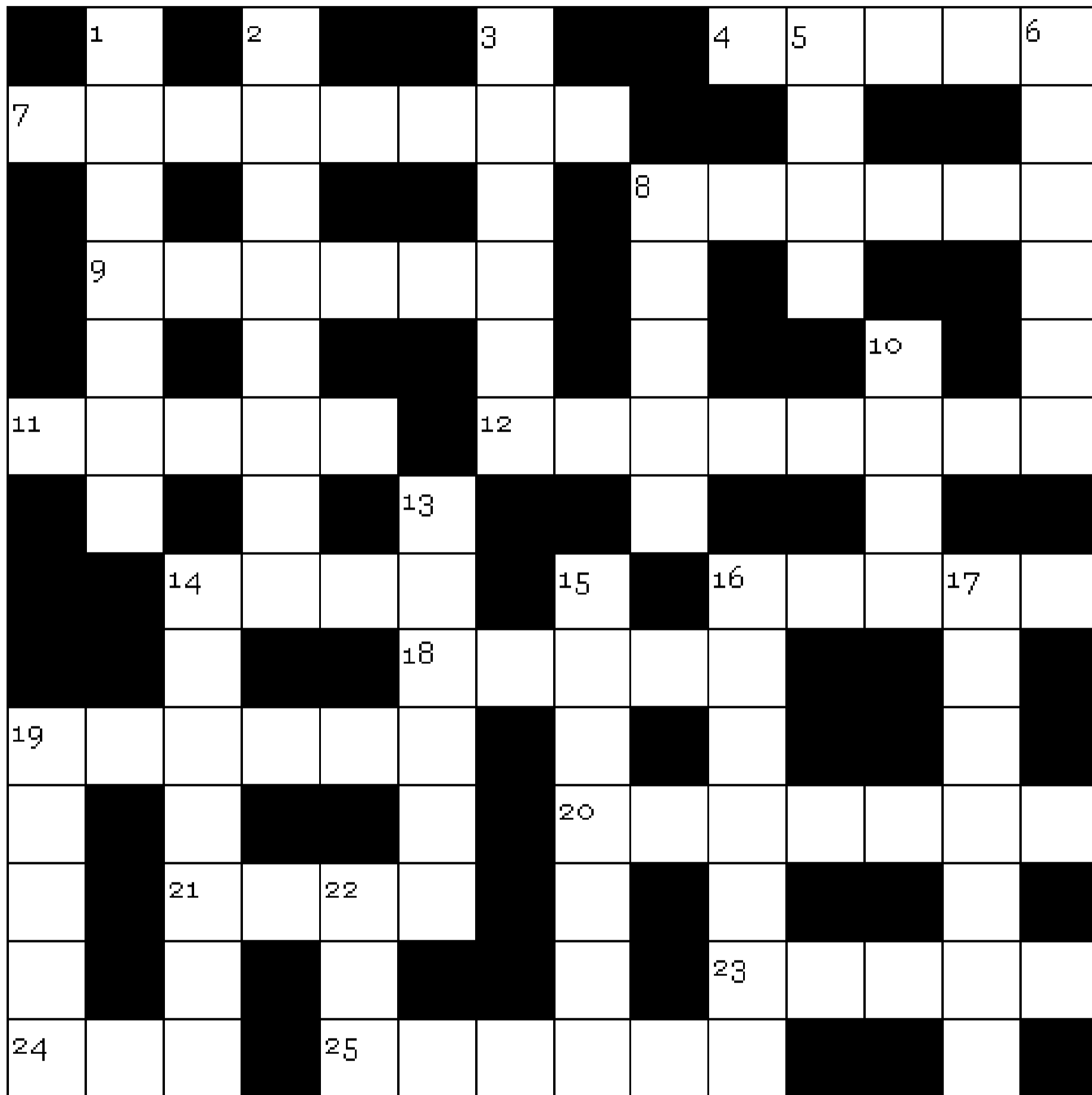
Ба ин тариқ, усули эндопротезкунонии бесеманти буғуми косу рон дар беморони ҷавон бо баромадагии модарзодии рон устуворшавии эътимодбахшро таъмин мекунад ва имкон медиҳад оризаҳои марбут ба эндопротезкунонии сементи буғуми косу рон пешгирии шаванд.

Эндопротезкунонии сементи буғуми косу рон дар беморони солхӯрда бо баромадагии модарзодии рон барои устуворшавии ибтидоии боэътимод ва тавонбахшии барвақтӣ шароит фароҳам меорад.

**Шарипов М.А.,
Қурбонов С.Х.,
Шарипов Ф.М.**

**кафедраи травматология ва
ортопедияи МДТ «ДДТТ ба
номи Абуалӣ ибни Сино»**

МЕДИЦИНСКИЙ КРОССВОРД

По горизонтали

4. Артерия большого круга кровообращения.
7. Область клинической медицины.
8. Воспаление мышц.
9. Мельчайший организм.
11. Элемент скелета.
12. Патологическое состояние, вызванное отравлением.
14. Специалист с высшим медицинским образованием.
16. Фенилсалицилат, дезинфицирующее средство, применяемое при заболеваниях мочевых путей и кишечника.
18. Доброкачественная опухоль, происходящая из мышечной ткани.
19. Фиброзно-мышечный орган кровеносной системы.
20. Врач-специалист в области лечения опухолей.
21. Острая инфекционная болезнь.
23. Психопатологическое состояние, одна из форм психоза.
24. Часть скелета, дающая опору нижним конечностям.
25. Пустула с глубоким изъязвлением.

По горизонтали

1. Процесс образования плотных свертков крови в полости сердца и сосудов.
2. Препарат, специфически связывающийся с определенными активными участками биологических структур.
3. Болезнь, характеризующаяся избыточным выделением мочи.
5. Повреждение тканей, причиненное внешним воздействием.
6. Болезнь суставов.
8. Устройство, накладываемое на лицо для ингаляционного наркоза.
10. Инъекция.
13. Острое гнойное воспаление века.
14. Патологическое изменение вен.
15. Дегидрохолевая кислота, желчегонное средство.
16. Злокачественная опухоль.
17. Воспаление яичников.
19. Органическое соединения, содержащее гидроксильную группу у насыщенного атома углерода.
22. Показатель, отражающий изменения физико-химических свойств крови (аббревиатура).

Китоб – беҳтарин тухфа

Танҳо забон аст, ки дар ҳама давру замон таърихи воқеъ ва ростини миллатро дар ҳофизаи худ нигоҳ медорад.

Маҳз бо чунин нигоштаҳои муаллиф китоби дувуми «Забони миллат – ҳастии миллат» оғоз гардида, марҳалаҳои таърихи густариши забони тоҷикиро аз ибтидои асри XIII то ибтидои асри XX фаро гирифтааст. Дар он аз сарчашмаҳои муътамади таърихию адаби маълумот оварда шудааст.

Чи тавре ки муаллиф қайд кардааст: «Забон муҳимтарин унсур бақои миллат буда, оинаи рӯзгори гузаштаву ҳозира ва маҷмӯи тафаккури андешаи халқ ба ҳисоб меравад ва яке аз арзишмандтарин сарчашмаҳои мероси гузаштагон барои наслҳои оянда арзёбӣ мегардад».

Дар китоби мазкур мақому манзалати забони тоҷикӣ дар ашъори шоиру нависандагони шарафманди мо ва таъсири ҳа-

водиси таърихро ба рушду густариши забони тоҷикӣ мутолиа намудан мумкин аст. Ҳар як мутолиакунанда аз таърихи забони адабии тоҷикӣ ва рушду густариши он дар давраҳои таърихи оғоз гардида, барои ҳифзи он талош меварад ва ба хотири ҳифзи мероси гаронбаҳои ниёгон қувваи тозае пайдо мекунад. Чуноне ки муаллиф зикр менамояд: «Барои ман забони тоҷикӣ на танҳо воситаи гуфтугӯю муошират ба шумор меравад, балки болотар аз он, шиносномаи миллати азиям, рӯҳи поки гузаштагон ва оинаи осори ниёгонам мебошад. Аз ин рӯ ман ба ин забони шевои шоирона сидқан арҷ мегузомам.

бо ҳисси баланди ватандӯстӣ аз минбарҳои баланд бо ин забон сухан мегӯям, аз лаҳни шаккарину дилнишинаш лаззати маънавий мебарам ва ҳастии забонам пайвасти доништа, ин гавҳари хушоб ва дурри қаҳонтубро пайвасти ситоиш ва тарғиб менамоям».

Муаллиф бо ашъори пурмазмуну шоиронаи ниёгонаном мазаллати забони тоҷикиро дарҷ намудааст. Аз ашъори Абулқосими Қазвинӣ:

Нолаи мурғи асир ин ҳама

Эмомалӣ Раҳмон

*Баҳри ватан аст,
Маслаки мурғи гирифтори
қарфас ҳамчу ман аст.
Фикре, эй ҳамватанон, дар
раҳи озодиш хеш,
Бинамояд, ки ҳар кас накунад,
мисли ман аст.*

Пешвои муаззами миллат китоби мазкурро, ки бо забони содаву фасеҳ ва сабки илмию оммавӣ таҳия кардаанд, ҳамчун тухфа ба бонувон бахшида ба «Рӯзи бонувон ва модарон» аз номи худ ҳада намуданд.

Деканати факултети педиатрии ин тухфаи гаронарзишро қадрдонӣ карда, доир ба мазмуну мӯҳтавои китоби мазкур бо ло-

нишҷӯён ҷамъомадҳо баргузор карда шуд.

Маҳмадзабур Қосимов,
донишҷӯи курси 5,
факултети педиатрӣ

Сӯҳбат бо донишҷӯён

Дар толори хониши кафедраи тибби ҳарбии бинои нави шаҳраки «Шифобахш» бо донишҷӯёни гурӯҳҳои курси 4, факултети тиббӣ ва гурӯҳҳои 1-2 факултети педиатрии оиди сирояти коронавирус ва ҳолати имрӯзаи эпидемиологӣ дар мамлакатамон аз тарафи раиси Шӯрои бонувон, н.и.т., дотсент Ҳоҷиева Г.Б. сӯҳбат гузаронида шуд.

Қайд гардид, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати таъмини амнияти санитарии эпидемиологӣ чораҳои зиёди пешгирӣ ва омодабошӣ амалӣ шуда истодаанд ва

хушбахтона то ҳол ягон ҳолати гирифтормаҷавӣ ба қайд гирифта нашудааст. Зимни сӯҳбат аз донишҷӯён даъват гардид, ки ҳамчун табибони оянда барои дар байни омма пурзӯр намудани корҳои фаҳмондадиҳӣ ва роҳҳои пешгирии ин вирус бояд саҳмгузор бошанд.

Эълонҳо

ҚАБУЛИ АЪЗОЁН БА “ИТТИҲОДИЯИ ТАБИБОНИ ҶАВОН

Ба диққати донишҷӯёни муассисаҳои таълимии тиббӣ ва табибони ҷавони мамлакат расонида мешавад, ки «Иттиҳодияи табибони ҷавон», ки дар назди Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон амал мекунад, қабули аъзоёнро ба иттиҳод ба роҳ мондааст. Хоҳишмандон метавонанд барои шомил гардидан ба иттиҳодияи мазкур ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод намоянд:

Маълумотнома аз муассисаи таълимӣ

2 дона расмӣ 3x4

Нусхаи шиноснома

Барои маълумоти бештар ба телефонҳои 2273017; +992985310598 (Viber, Whatsapp; 939080813) занг бизанед.

Омода намудани мутахассисони техникӣ дар шароити саноатикунони кишвар

Факултети технология ва соҳибкории Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни санаи 28-уми апрели соли 2020 конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявиро дар мавзӯи «Омода намудани мутахассисони техникӣ дар шароити саноатикунони кишвар» баргузор менамояд.

Аз ин рӯ, олимону муҳаққиқони МДТ «ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино» метавонанд маърузаҳои илмӣ худро барои иштирок ба кумитаи тадорукот пешниҳод намоянд.

Тамос бо кумитаи тадорукот:

Телефонҳо барои тамос: (+992)93-592-86-90,

93-548-80-64, 904-50-26-67

Почтаи электронӣ: olimov.nasriddin61@mail.ru

Маълумоти бештарро метавонед аз шуъбаи илм ва инноватсия дастрас намоед.

Корти донишҷӯии гумшудае, ки онро деканати факултети тиббӣ соли 2018 таҳти № 016520/2018 ба Эшонқулов Шаҳром Сафарбекович додааст, аз эътибор соқит доништа шавад.

Тарзи ҳаёти солим

Дар толори хониши кафедраи тибби ҳарбии бинои нави шаҳраки «Шифобахш» бахшида ба Рӯзи тандурустии умумиҷаҳонӣ бо донишҷӯдӯхтарони курси 3 ва 4 факултети тиббӣ дар мавзӯи «Тарзи ҳаёти солим» чорабинӣ гузаронида шуд.

Аз тарафи Раиси Шӯрои бонувон Ҳоҷиева Г.Б. оиди татбиқи Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020 ва дигар барномаҳои қабулшудаи давлатӣ аз ҷониби Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот дода шуд. Нақши ҷавондӯхтарон ҳамчун мутахассисони оянда дар тарғиби тарзи ҳаёти солим, солимии ҷомеа қайд шуд ва гуфта шуд, ки пешгирии бемориҳои гуногун ин пеш аз ҳама риояи тарзи ҳаёти солим мебошад.

Аъзоёни фаъоли Шӯрои бонувон донишҷӯдӯхтарони курси 4

факултети тиббӣ Абдусамирзода Г., Бердиева М., Азизова М., Қаюмова С., дар баромадҳои худ оиди чорабиниҳои тарғиботӣ – ташвиқотӣ тарзи ҳаёти солим, баланд бардоштани маърифати тиббии шаҳрвандон, роҳҳои пешгирӣ аз бемориҳои

сироятӣ, истифодаи ғизои солим, бурдани ҳаёти ҷисмонӣ фаъл, беҳдошти шахсӣ ва ҷамъиятӣ маърузаҳо пешниҳод гардиданд.

Шӯрои бонувон

Семинар бахшида ба Рӯзи умумиҷаҳонии саломатӣ

7 апрел ба муносибати Рӯзи умумиҷаҳонии саломатӣ дар МТТ семинар баргузор гардид, ки дар он аз тарафи табиби муолиҷавии Маркази ташхису табобати донишгоҳ Тошматова О.Р. ва донишҷӯи курси 4-уми гурӯҳи 16, факултети тиббӣ Мирзоева Нигора маъруза дар мавзӯи: «Коронавирус ва пешгирии он» дар байни 50 нафар донишҷӯёни курси 4-ум ва 3-юми факултети тиббӣ пешниҳод гардид. Инчунин, ба таври мултимедия тарзи пӯшидан ва кашидани либоси зиддироятӣ нишон дода шуд.

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:

Гулзода М. Қ. - ректори ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино;
Ибодзода С.Т. - муовини ректор оид ба таълим;
Муҳаббатова Ҷ.Қ. - муовини ректор оид ба илм ва нашрия;
Қобилова Қ.Қ. - муовини ректор оид ба муолиҷа;
Қурбонбекова П.Қ. - муовини ректор оид ба тарбия;
Ҳоқироев Т.З. - муовини ректор оид ба корҳои хоҷагию маъмури;
Носирий Қ.Н. - сардори ҳадамоти ректори донишгоҳ;
Таибов С.А. - мудири шуъбаи иттилоот ва робита бо ҷомеа.

Хуруфчин: Мавлуда
Тарроҳ: Умаров Комрон
Мусаҳҳаҳ: Таманно

Дар матбааи «Мега Принт»
ба таъби расидааст.

САРМУҲАРРИР:
МАҲМАДНАЗАР
МАЗИЁЕВ